

Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara

**Javuló tendenciák és veszélyre figyelmeztető jelek
a megye gazdaságában**

Az MKIK GVI 2017. áprilisi vállalati konjunktúra-felvétel
Baranya megyei eredményei

Pécs, 2017. augusztus

Tartalomjegyzék

Bevezető	3
I. Az összesített megyei konjunktúramutató	3
1. A mutató alakulása	3
2. Az összetevők alakulása	4
3. További jellemzők	7
II. A részterületek vizsgálata	10
1. Az értékesítési irányok és volumenek szerinti csoportok mutatói	10
2. A létszám kategóriák szerinti csoportok jellemzői	18
3. Az ágazatonkénti elemzés	27
III. Egyéb, a működést akadályozó tényezők	35
IV. Összefoglalás	37
V. Függelék	39
1. A válaszadók összetétele	39
2. Ábrajegyzék	44

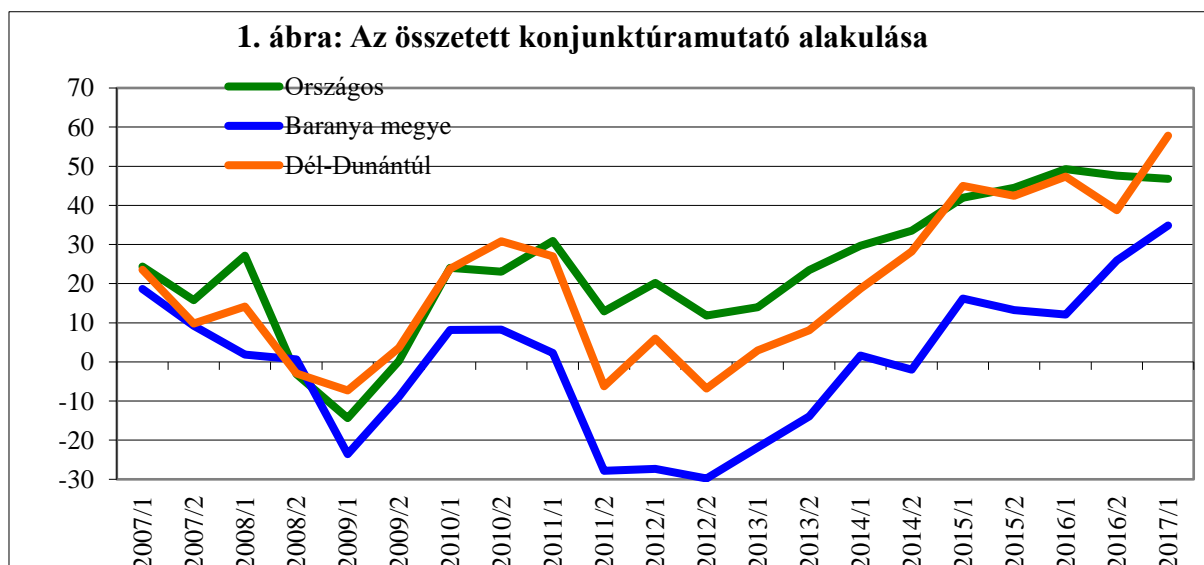
Bevezető

Újra javuló eredményeket hozott a vállalkozások körében áprilisban végzett konjunktúra felmérés. A megyei összesített mutató közel 9 pontos javulásával a vállalkozások várakozásai olyan szintet értek el, amilyenre a kamarai felmérés 19 éves történetében még nem volt példa. A jó eredménnyel Baranya még közelebb került az országos szinthez, az elmaradás 11,9 pont. Ennél kisebb különbséget csak 2010 előtt figyelhettünk meg. A vállalkozások jelenlegi és a következő hat hónapban várható üzleti helyzetéből készült grafikon is kedvező változásról tanúskodik. Az áprilisi felmérés koordinátái újra a „fellendülés” mezőjében találhatók, a tavaly októberinél lényegesen kedvezőbb pozícióban. Az adatok szerint Baranya megyében is vége van a válságnak, már valamennyi megfigyelt csoport adatai pozitívak. A részterületenkénti vizsgálat a sikerek mellett számos területen gondokat, problémákat is feltár. Olyanokat, amelyek alapján megállapítható, hogy a vállalkozások nagyobb részének helyzete még bizonytalan. Számos működési feltétel pedig a versenyképesség jövőbeni javítását teszi kétségesé.

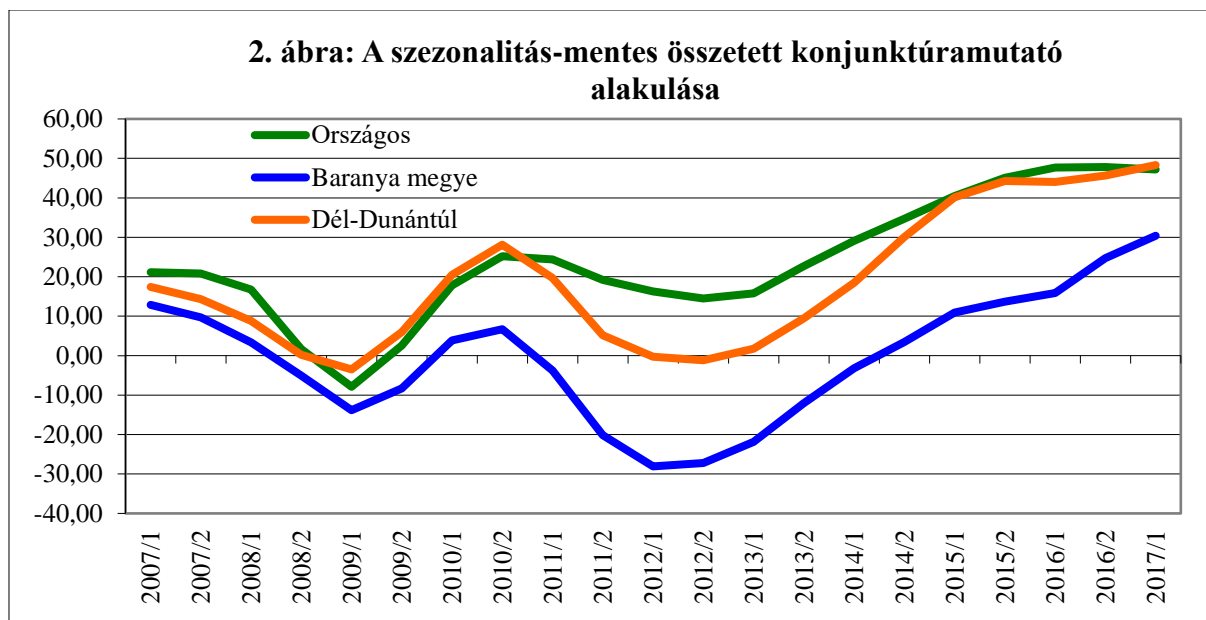
I. Az összesített megyei konjunktúramutató

1 A mutató alakulása

Az összesített megyei konjunktúramutató 34,9 pontos értéke 19 éves csúcst jelent, ami jelzi, hogy a vállalkozások helyzete már a 2008-2009-es válságot megelőző időszakhoz mérten is kimagasló. Igaz, akkor az országos átlaghoz közeli, esetenként annál jobb eredményekkel számolhattunk. A válság időszakában a visszaesés mértéke elmaradt más, a fejlettebb iparral rendelkező térségektől, ahogy a válságból való kitörés is. A 2012-es recesszió viszont elsősorban az elmaradottabb térségeket, így Baranya megyét is súlyosabban érintette. A kilábalási folyamat többször megtört, ami a megye leszakadásának növekedéséhez vezetett. Az utolsó két felmérés eredményei ezen a helyzeten változtattak.

A konjunktúra felmérés tavaszi, illetve őszi eredményei – elsősorban a megrendelések állományának eltérése miatt – jelentősen eltérhetnek. Az ennek kiküszöbölésére készített szezonális-mentes konjunktúramutató még jobban prezentálja a fent leírtakat. Jól látható, hogy egy év alatt Baranya megye leszakadása országos viszonylatban a felére csökkent.

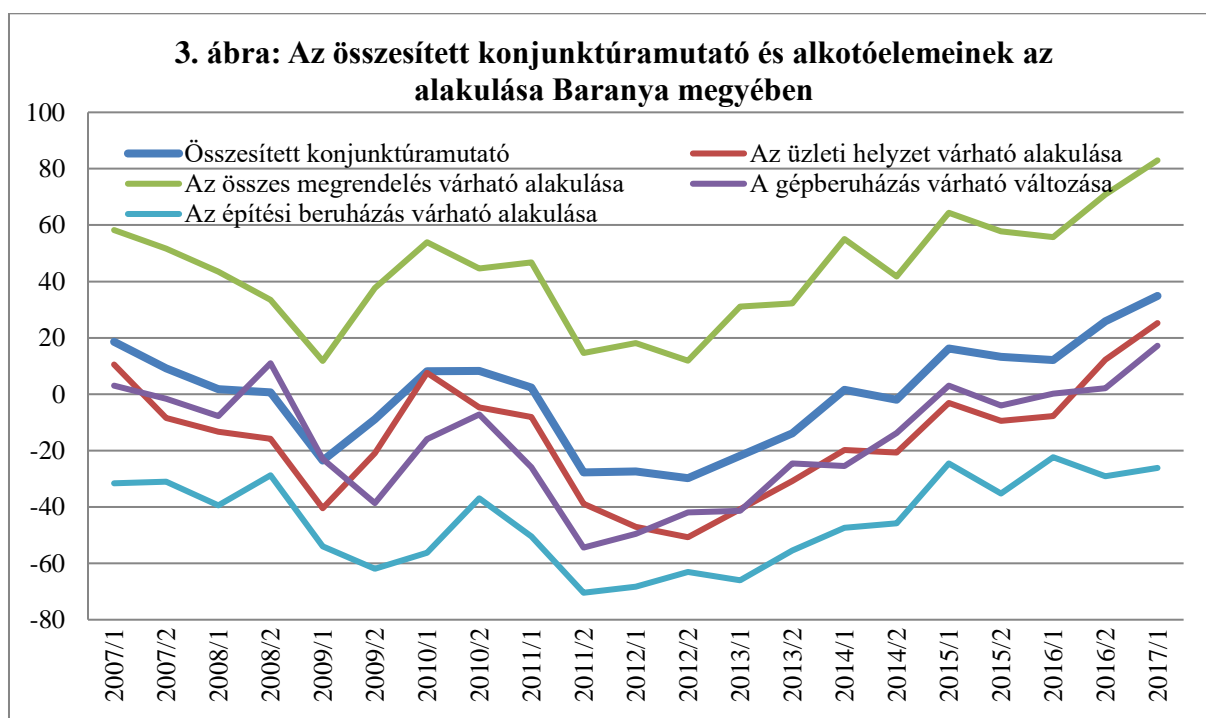
2 Az összetevők alakulása

Kedvező képet láthatunk a megyei összesített mutató alkotóelemeinek vizsgálatánál is. A korábbi évek konjunktúraelemzéseinél már megszokottá vált, hogy az összes **megrendelés** következő hat hónapra várható alakulásának értéke kimagasló. Az áprilisi felmérés 83 pontos eredménye az elmúlt 19 év legmagasabb értéke, mely jelzi, hogy egyre kevesebb vállalkozás küzd piaci problémával. Különösen az exportálók, a kis-, közép- és nagyvállalatok, valamint az ipar és az építőipar képviselői számolnak rendelésállományuk átlagon felüli növekedésével. Ugyanakkor a legnépesebb csoportok, a szolgáltató szervezetek, a mikro vállalkozások és az exporttal nem rendelkezők között még számottevő a csökkenő rendelésállománnyal számolók aránya. Ennek ismeretében már nem meglepő, hogy a válaszadók 49 %-a még mindig a kereslethiányt jelzi a működés egyik fő akadályának.

A vállalkozások **gép- és technológia fejlesztési** szándékai 2015 áprilisa és 2016 októbere közötti négy felmérés során alig változtak. A mutató 0 pont körüli értéke szerint az előző év azonos időszakához képest a csökkenő volumenű gépberuházást tervezők, illetve a növekvő nagyságrenddel számolók száma nagyjából azonosak voltak. Idén áprilisban e területen is kedvező változás következett be, +17 pontos eredménnyel. Ennél jobb helyzetet csak a 2003 előtti években tapasztaltunk. Jelentősen eltérnek ettől az egyes vállalati csoportokhoz tartozók szándékai. A szolgáltatást nyújtó vállalkozások (-11 pont), valamint mikro vállalkozások (-3 pont) többsége volumencsökkenést jelzett.

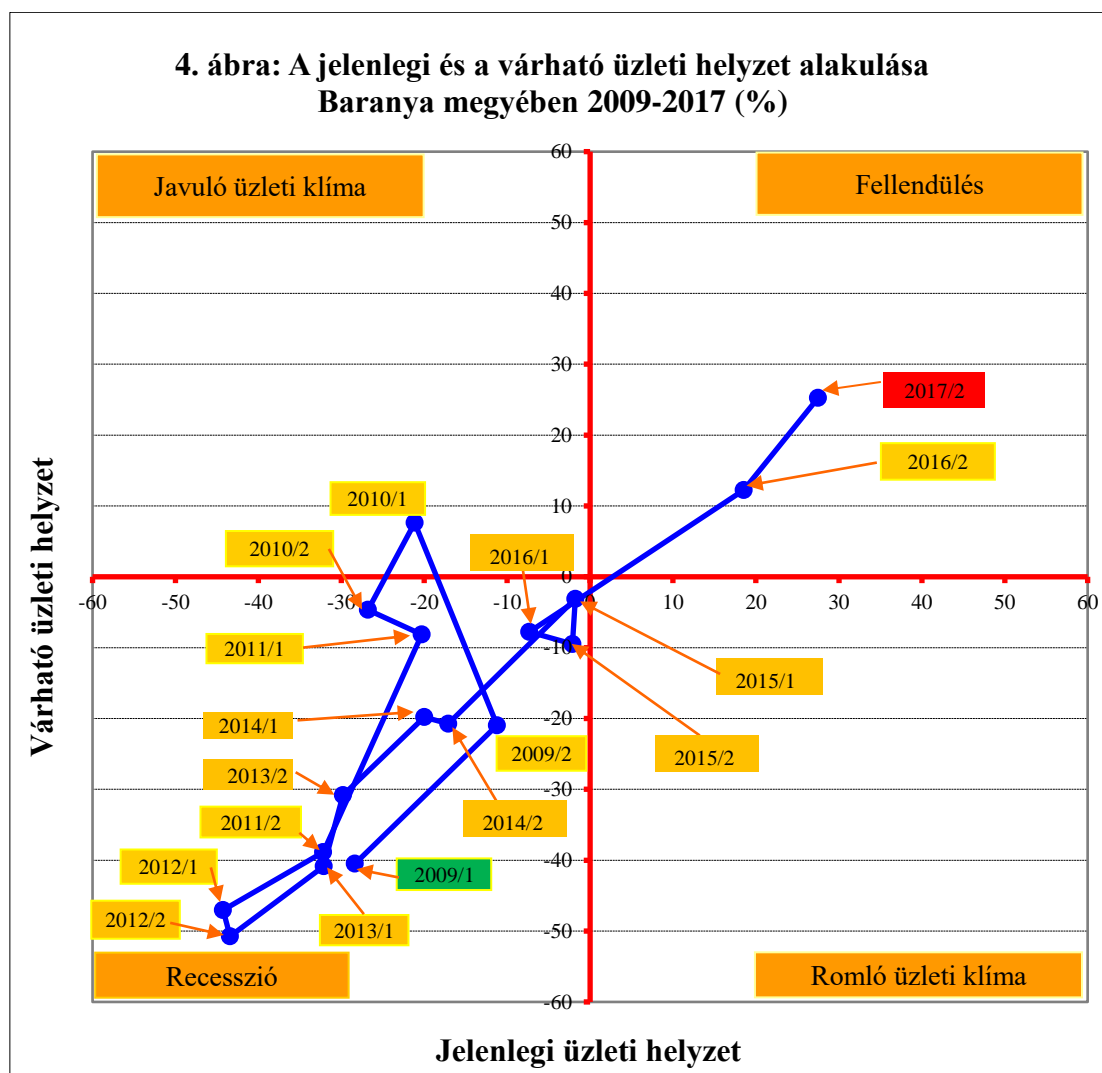
Kedvezőtlen a kizárólag hazai piacon értékesítők eredménye (+1 pont) is. Ezzel szemben a közép- és nagyvállalkozások 100 pontos és a kisvállalkozások 61 pontos, valamint az 50 % alatti és 50 % feletti exporttal rendelkezők 67, illetve 58 pontos mutatójának az értéke arra utal, hogy egyre többen képesek a versenyképességük javítására figyelmet és eszközt fordítani. Árnyalja a pozitív képet, hogy a termékeinek többségét exportáló gépberuházási tervei csökkentek. A felmérés mutatója továbbra is összhangban van a Statisztikai Hivatal beruházási adataival is. A KSH szerint a Baranya megyei gépbeszerzések részaránya az elmúlt 4 évben alig haladta meg az országos átlag 2 %-át, miközben a népesség részesedése 4 % körüli volt.

Még mindig a legalacsonyabb az **építési beruházások** volumenének várható változásával kapcsolatos mutató. A vállalkozások közel 60 %-a nem tervez ingatlanfejlesztést. A mikro vállalkozások esetében ez az arány 72 %, a szolgáltatással foglalkozóknál 71 %, a csak hazai piacon értékesítőknél 68% és az építőiparban 66%. Pozitív eredményt csak a kis- és a középvállalkozások, valamint az 50 % alatti exporttal rendelkezők értek el. Az utóbbi csoport építési tervei azonban az utóbbi félévben jelentősen mérséklődtek. Veszélyt jelent a többségi exporttal rendelkezők, illetve az építőipari vállalkozások mutatójának romlása is.

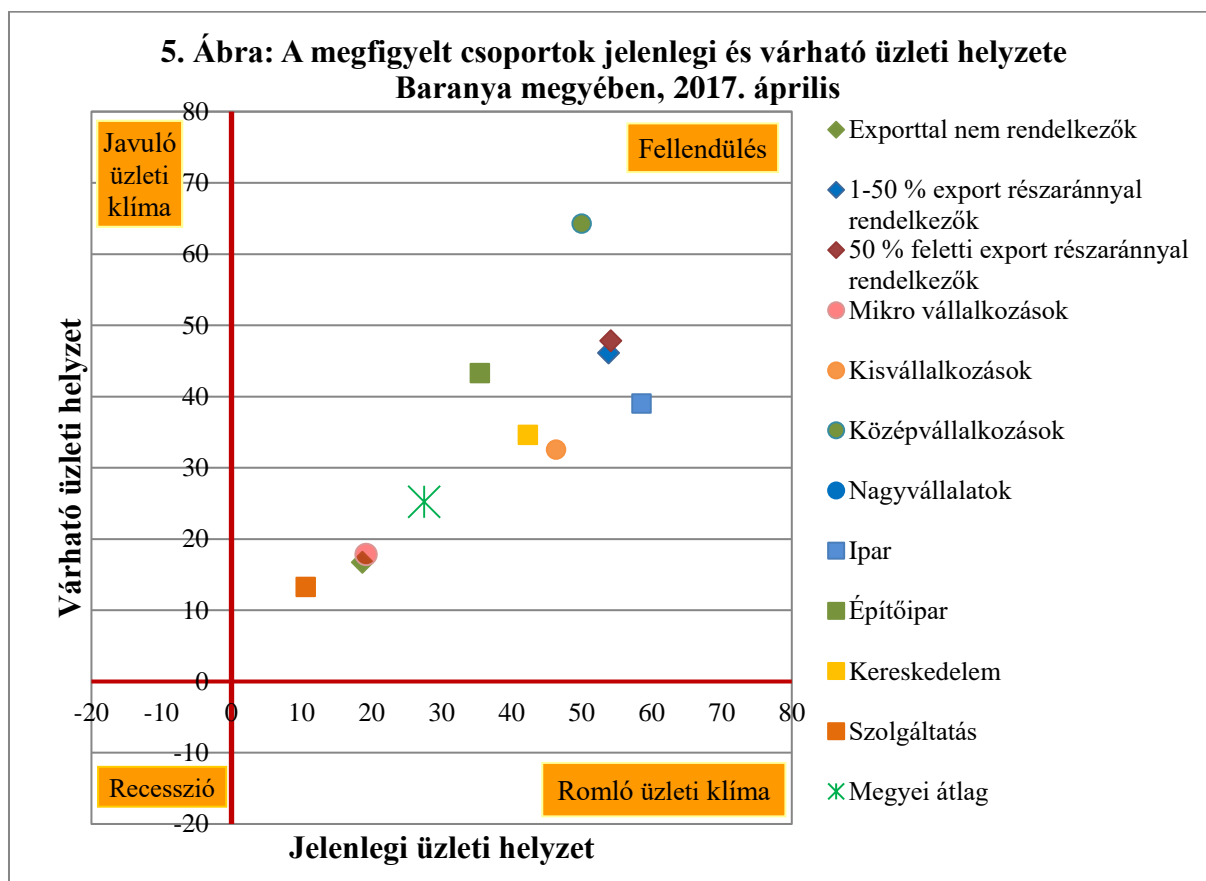
A 2016. októberi felmérés jó eredményei után, idén áprilisban tovább javultak a vállalkozások **üzleti helyzetére vonatkozó várakozásai**. A mutató 25,2 pontos értéke nemcsak az elmúlt 10 év, hanem az elmúlt 19 év legjobb eredménye. Valamennyi megfigyelt csoport várakozásai pozitívak, legalacsonyabb a szolgáltatási ágazat, a kizárólag hazai piacokon értékesítők és a mikro vállalkozások, legmagasabb a középvállalkozások, az exportálók, valamint az építőipari cégek várakozásainak az indexe.

Javuló helyzetet tapasztalunk a jelenlegi és a várható üzleti helyzet adatainak összevetéséből is. A koordináta-rendszerben ábrázolt értékek szerint Baranya megye gazdasága tavaly ősszel a fellendülés szakaszába érkezett, pozíciója áprilisban tovább erősödött. Ehhez hasonló eredmény egyszer, az 1998 őszi felméréskor született, amikor vállalkozások tényleges üzleti helyzete a mostaninál is jobb volt.

A kedvező helyzetet erősíti, hogy valamennyi megfigyelt csoportra a fellendülés jellemző. Árnyalja azonban a képet, hogy a különböző szempontok szerinti kialakított csoportok eredményei jelentős eltéréseket mutatnak. Baranya megye gazdaságában jelentős szereppel bíró szolgáltató szervezetek, az exporttal nem rendelkezők, valamint a mikro vállalkozások tényleges és várható üzleti helyzete rosszabb a megyei átlag és valamennyi további csoport eredményeinél. Ebből adódóan a megye gazdasági szereplőinek helyzete és várakozásai az utolsó két felmérés javuló eredményei ellenére még nem kedvező.

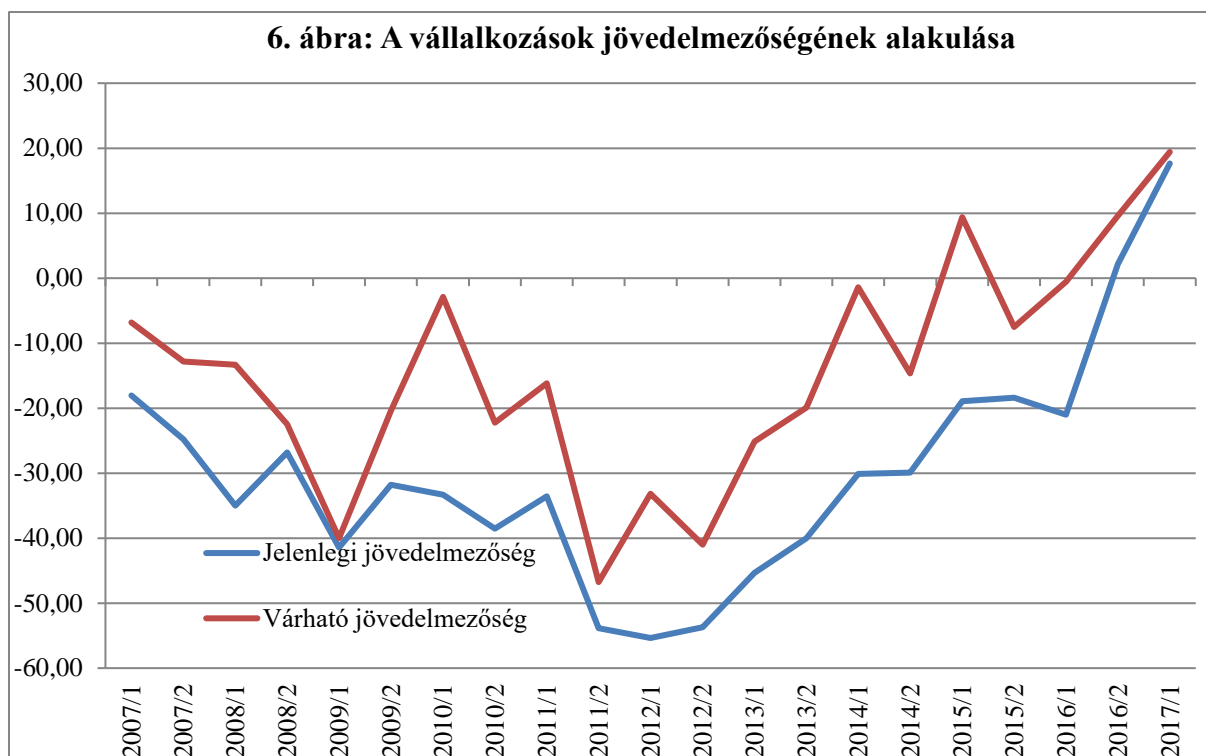
A legjobb üzleti helyzetről az ipari vállalkozások adtak számot, őket az exporttal rendelkezők, a középvállalkozások és a kisvállalkozások követik. A következő hat havi várakozások tekintetében kimagasló a középvállalkozások mutatója 64,3 pontos eredménnyel és jó eredményt jeleztek az exporttal rendelkező, valamint az építőipari és az ipari vállalkozások is. (A nagyvállalatok eredménye mindkét mutató tekintetében a legjobb, a vizsgálatban résztvevők alacsony száma miatt azonban megbízható következtetés nem vonható le belőle.)

3 A további jellemzők

Az adatgyűjtés lehetővé tette, hogy az összesített konjunktúramutató kialakításánál figyelembevett jellemzők mellett más tényezőkkel is vizsgáljuk a vállalkozások helyzetét és elemezzük várakozásait. Az egyik legfontosabb ilyen mutató a vállalkozások **jövedelmi viszonyainak** alakulása. A következő hat hónapra vonatkozó adatok általában hullámzóak. Az április magasabb, illetve októberi alacsonyabb eredményeket az okozza, hogy ősszel csak kisebb körben ismertek a következő évi megrendelések paraméterei és adózási feltételek. Az elmúlt 10 évben azonban néhány kivétel is akadt. A megrendelések javuló tendenciája miatt ilyen volt tavaly októberi időszak is. A mutató értéke áprilisban, majd októberben is növekvő volt. Ebből adódóan a **jövedelmezőséggel kapcsolatos várakozások** áprilisban tovább javultak. Az így elért +20 pontos érték azonban még mindig nagyon alacsony. Legkedvezőtlenebbek a három legnagyobb csoport – az exporttal nem rendelkezők (13,2 pont), a mikro vállalkozások (10,2 pont) és a szolgáltató

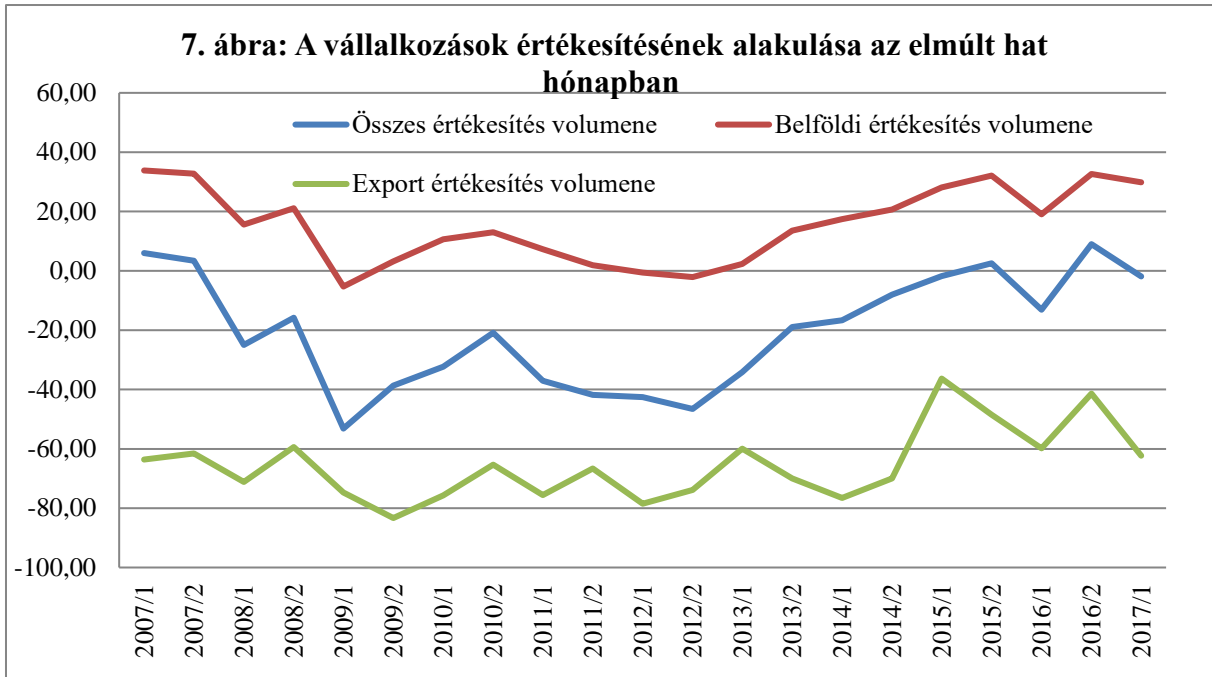
vállalkozások (+5,4 pont) –, valamint a többségében exportáló szervezetek várakozásai (13,0 pont).

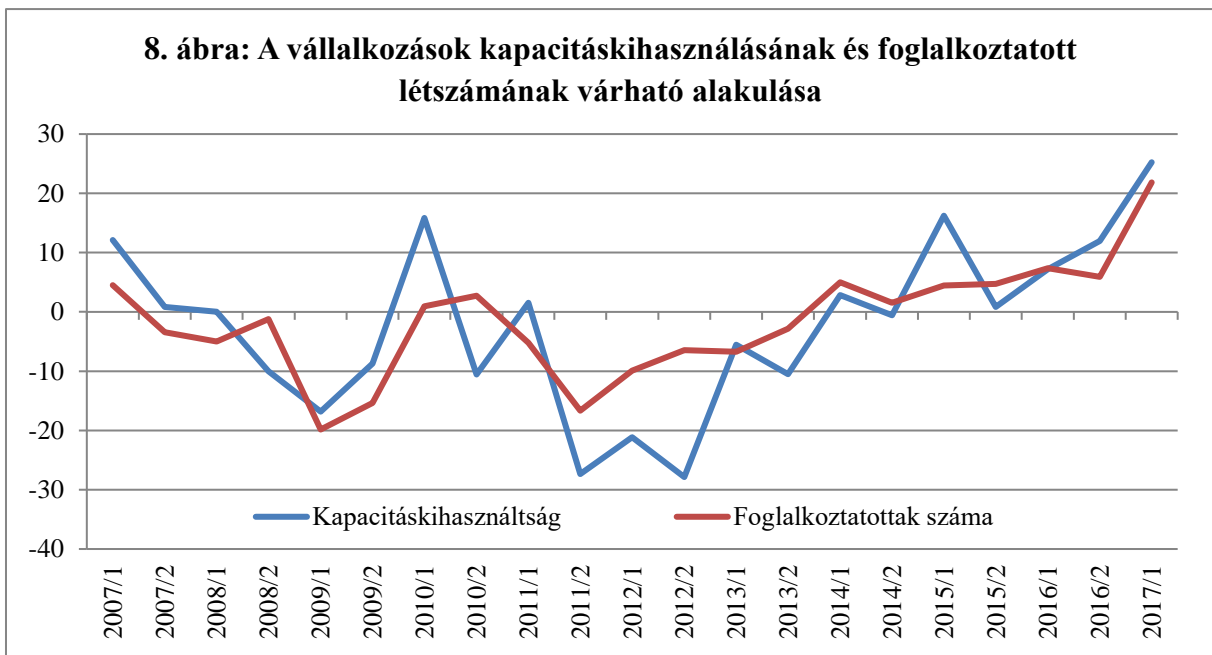
A vállalkozások **tényleges jövedelmezősége** 2007 és 2012 között csökkent, azt követően növekedett. A kedvező folyamat 2015 októberében megtört, tavaly október óta újra javuló tendenciát mutat. Akkor a vizsgálatban résztvevők már pozitív helyzetről számoltak be, mely minden korábbinál nagyobb javulást idézett elő. Áprilisban a mutató értéke 15,5 ponttal emelkedett, ezzel a kamarai konjunktúra felmérés történetének legjobb eredménye jött létre (17,7 pont). Kedvező az is, hogy valamennyi megfigyelt csoport mutatója pozitív lett. A szolgáltatók 3,7 pontos eredménye azonban legfeljebb azt jelzi, hogy a jó és a rossz jövedelmezőségű vállalkozások aránya közel azonos. Sajnos nem sokkal jobb két másik nagy létszámú csoportnál, az exporttal nem rendelkezőknél (9,9 pont) és mikro vállalkozásoknál (11,7 pont) is. Kimagasló helyzetről (46,3 pont) csak az ipari vállalkozások számoltak be. A vállalkozások bizonytalan jövedelmezőségi helyzetét jelzi az is, hogy a többségében exportálók és a középvállalkozások aktuális mutatója áprilisban nem érte el a tavaly októberi szintet.

Továbbra is az értékesítés a Baranya megyei vállalkozások legnagyobb gondja. A tavaszi felmérés során a vállalkozások az **értékesítés volumenének** csökkenését jelezték. Az összes értékesítés mutatója 10,9 ponttal romlott, így negatív tartományba került. A -1,9 pontos érték azt jelenti, hogy az előző hat hónapban kevesebb vállalkozás tudta növelni az értékesítés volumenét, mint ahánynak csökkent. A belföldi értékesítés mutatója 2,8 ponttal esett vissza, a 29,8 pontos érték még elfogadható eredmény. Rosszabb a helyzet az export értékesítés volumenével. A mutató értéke fél év alatt 21 ponttal romlott. Ilyen mértékű visszaesésre az elmúlt tíz évben nem volt példa. Az export volumenének

változására vonatkozó -62,3 pontos adat egyértelműen jelzi a baranyai gazdasági szereplők tragikusan alacsony versenyképességét.

A várható megrendelések mutatójának javulása és kimagasló értéke miatt várhatóan javulni fog a **kapacitáskihasználtság** is. Ennek mértéke azonban még mindig alacsony. Ugyanakkor ellentmondásnak tűnik, hogy másfél év alatt növekedett azoknak a száma, akik a működést akadályozó tényezők között az elégtelen kapacitásokat említették. Ez jelzi, hogy a különböző csoportok tagjai e téren is egyre távolabb kerülnek egymástól.

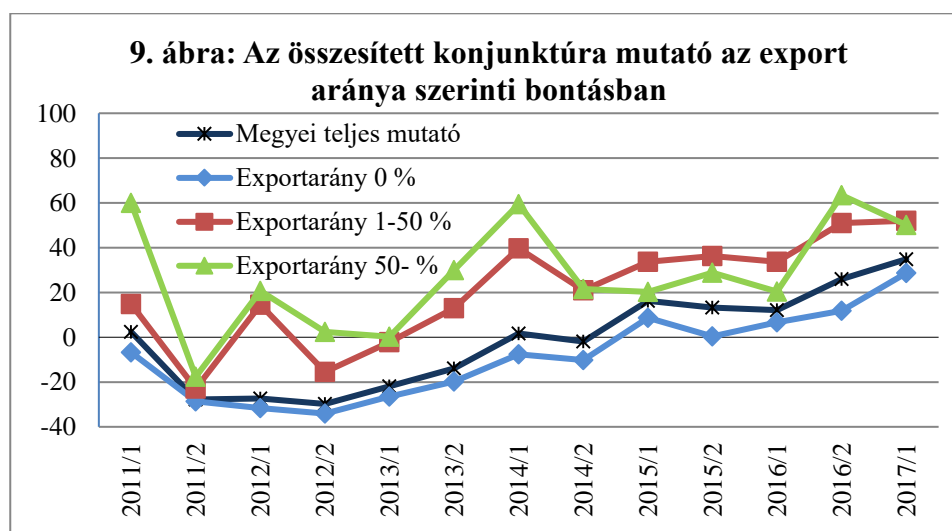
A megyei konjunktúra eredmények kedvező változása ellenére tavaly őszi nem javultak a **foglalkoztatási** szándékok. A következő félévben kevesebben terveztek létszámbővítést, mint az azt megelőző hat hónapban. Áprilisban megváltozott a helyzet. A mutató értéke 15,9 pontos emelkedéssel elérte a 21,8 pontot, ami már komoly létszámbővítési szándékot jelent. Rontja azonban a helyzetet, hogy növekedett a szakképzett munkaerő hiányáról beszámolóik száma is. Egy éve a vállalkozások 25 %-ának, idén már 35 %-ának voltak ilyen gondjai.

II. A részterületek vizsgálata

A megyei konjunktúra adatok alapján 2011 áprilisa óta a különböző vállalkozói csoportokra is készül elemzés. A vizsgálatban résztvevők három szempont – az értékesítés iránya és összetétele, a foglalkoztatottak száma, valamint az ágazati hovatartozás – szerinti csoportosításával 11 szegmens jött létre. Mivel a felmérésben résztvevők száma állandóan változik, az egyes részcsoportokba tartozó vállalkozások arányának a módosulása önmagában is nagymértékű változást indukálhat. Az elvégzett számítások alapján az elmúlt három felmérés esetében a vállalkozások értékesítési irányok szerinti arányának változása elhanyagolható, 2 %-nál kisebb mértékben befolyásolta az eredményeket. A foglalkoztatottak száma, illetve az idei áprilisban az ágazatok szerinti arányok eltérése viszont a konjunktúramutató értékét már jelentősen befolyásolta. A mikro vállalkozások arányának növekedése miatt – változatlan feltételek mellett – a konjunktúramutató fél év alatt 59,8 %-kal csökkent volna. Az ágazati összetétel változása a mutató 4,8 %-os romlását idézte elő.

1. Az értékesítési irányok és volumenek szerinti csoportok mutatói

Az értékesítési irányok és arányok alapján számított **összesített konjunktúramutató** szerint az exporttal rendelkezők várakozásai az elmúlt hat év során mindig jobbak voltak a csak hazai piacon értékesítő társaikénál.

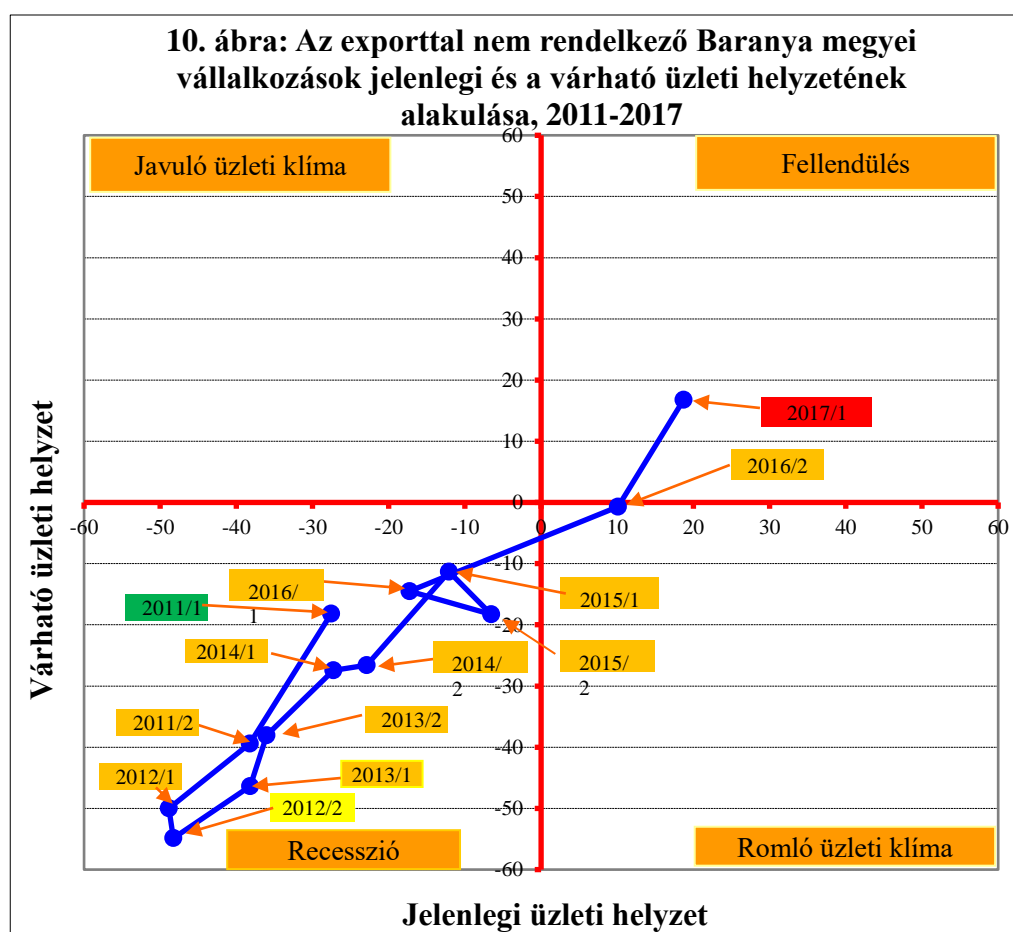

A többségében exportpiacon értékesítők és az 50 % alatti exportarányal rendelkező vállalkozások konjunktúramutató szerinti sorrendje gyakran változott, idén áprilisban is.. Az 50 % feletti exportarányú vállalkozás esetében nemcsak az összesített mutatót befolyásoló tényezők, hanem valamennyi megfigyelt terület eredménye romlott. Ezzel az eredményeiket alig javító kisebb részben exportáló társaik mögé kerültek. Ugyanekkor a csak belföldön értékesítők valamennyi mutatója javult.

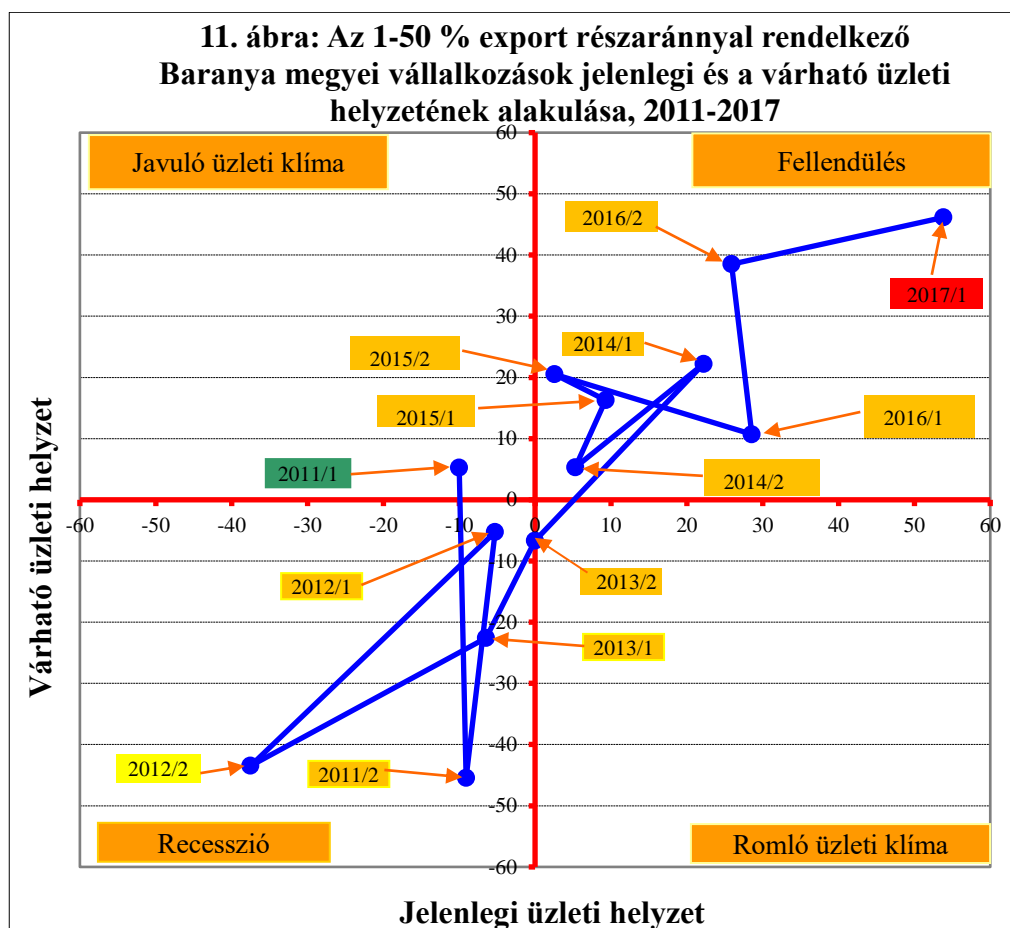
Az áprilisi eredmények változása ellenére mindkét exporttal rendelkező szegmens eredménye meghaladja az 50 pontot, melynél jobbat csak a közép- és nagyvállalatok, hasonlóan a kisvállalkozások és a kereskedelmi vállalkozások értek el. Az összesített mutatónak ez az értéke nemcsak a megyei átlagot haladja meg, hanem az országos eredményt is. A kizárólag hazai piacokon értékesítők mutatója egy év alatt közel 22 ponttal, fél év alatt közel 17 ponttal javult. Ennek ellenére csak a szolgáltatók ágazatot és a mikro vállalkozásokat előzik meg.

Mivel az exporttal rendelkezők együttes aránya Baranya megyében nem éri el a 25 %-ot, továbbra is megállapítható, hogy csak egy szűk vállalkozói réteg helyzete jobb a megyei, és az országos átlagnál is.

A **jelenlegi és várható üzleti helyzetre** vonatkozó adatok hasonló eredményt mutatnak.

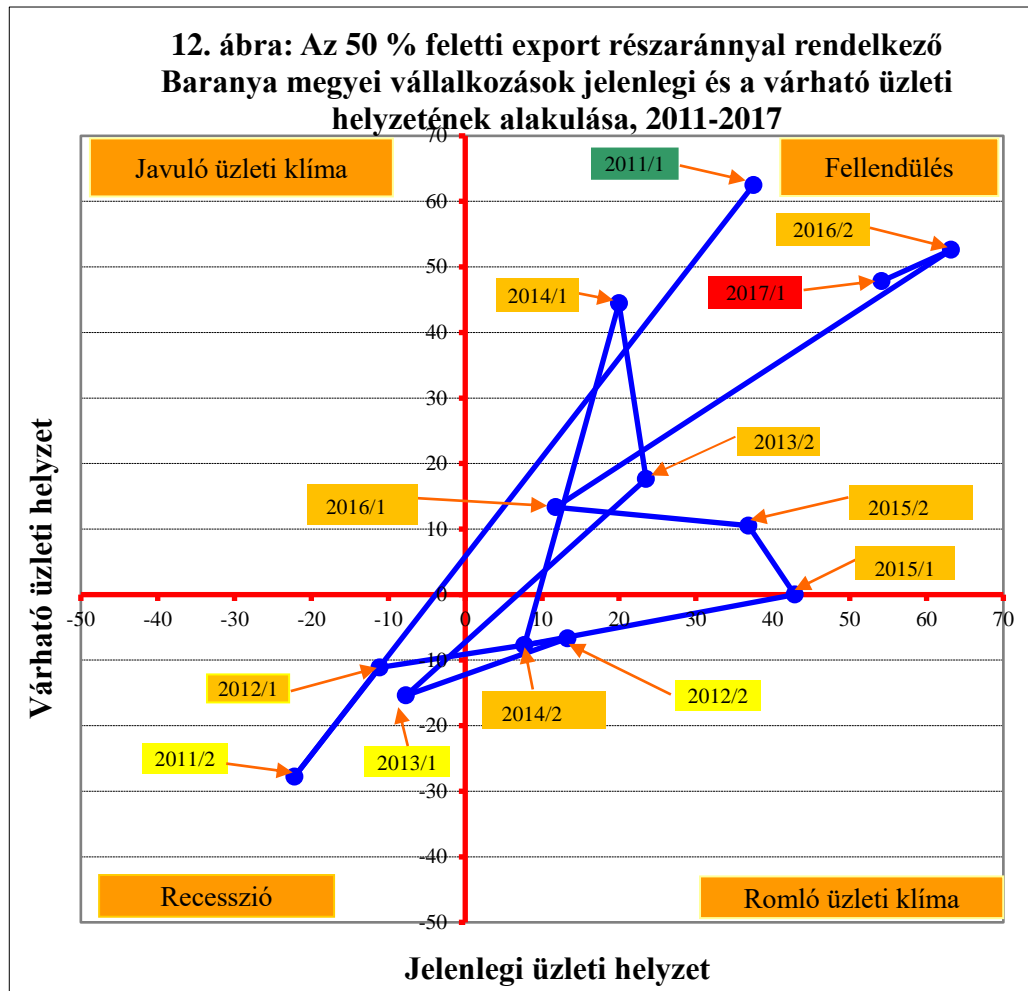
A 10-12. ábrák is azt mutatják, hogy a csak hazai piacon értékesítők helyzete a legrosszabb. Az utolsó 13 felmérésből 11-szer a „válság” volt a jellemezőjük. A tavaly októberi eredmények alapján sikerült eljutni a „romló üzleti klíma” területére, idén áprilisban pedig a „fellendülés” szakaszába. A jelenlegi üzleti helyzet 18,7 pontos, illetve következő hat hónapban várható üzleti helyzet 16,8 pontos eredményével csak a szolgáltató szervezeteket előzték meg.

A kisebb részben exportálók jelenlegi és várható üzleti helyzete felmérésről felmérésre jelentősen változott. A helyzetüket 2013-ig a „recesszió” jellemezte, azóta mutatóik a „fellendülés” területén találhatók. Áprilisi pozíciójuk már nagyon kedvező. Ugyanakkor azt is meg kell állapítani, hogy a mutató értéke felmérésről-felmérésre mindkét irányban jelentősen változott. Az időszak elején általában a tavaszi eredmények voltak jobbak. Az elmúlt két évben már ez is megváltozott. A nagy kilengések így inkább bizonytalansága utalnak.

A többségében exportálók üzleti helyzete és várakozásai az áprilisi visszaesés ellenére is jobbak, mint a kisebb részben exportálóké. A 2012-13-as év ennek a csoportnak is a „válságot” jelentett. Azóta viszont felváltva a „romló üzleti klíma” és „fellendülés” a jellemző. A tavaly októberi felmérés eredményei kiemelkedően jók voltak, az alacsonyabb áprilisi értékek azonban még mindig jó helyzetet jeleznek. A csoport

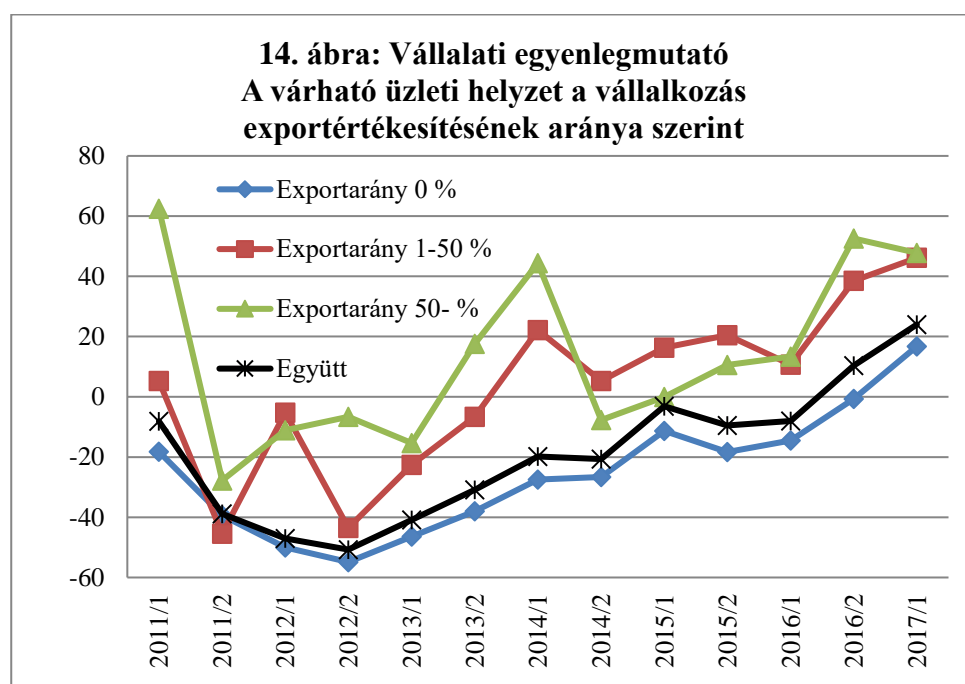
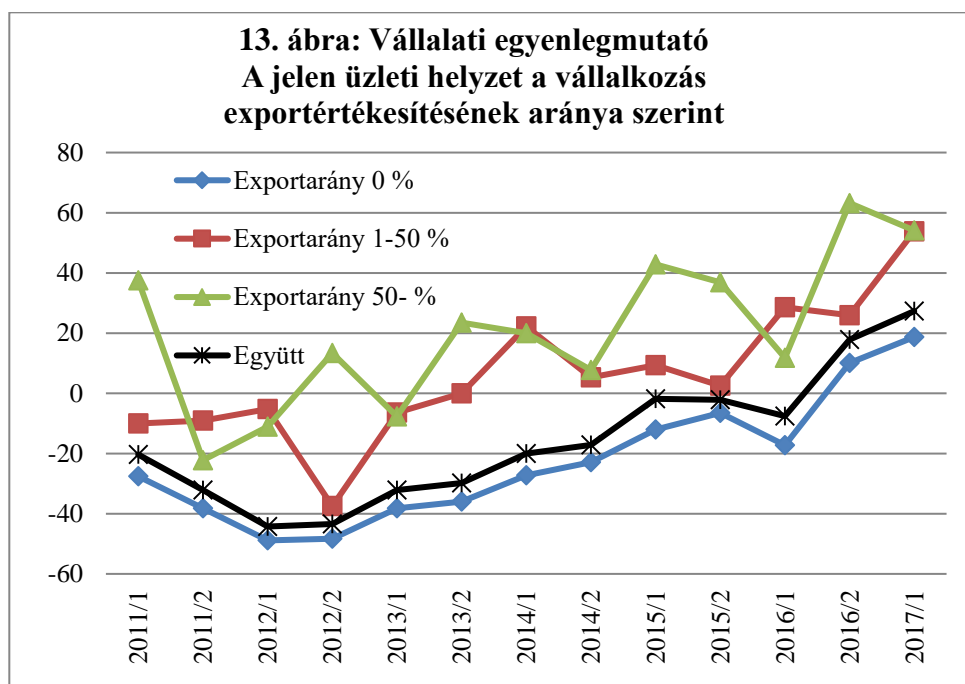
helyzetének és várakozásainak ingadozása, a negatív és pozitív változások szélsőséges mértéke ennél a csoportnál is bizonytalan piaci pozíciókra utal.

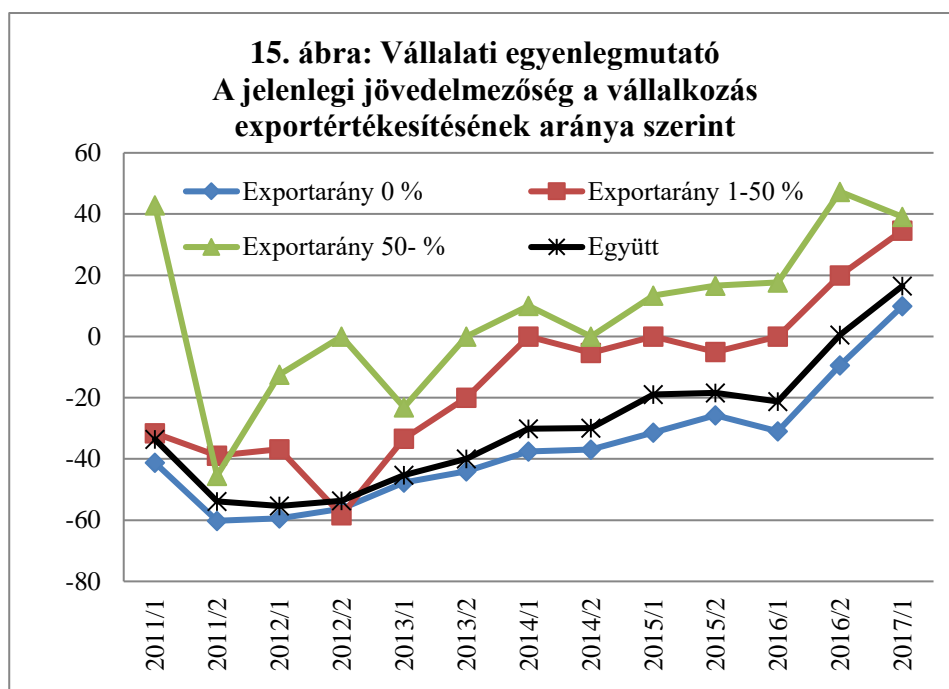
A jelenlegi és várható üzleti helyzetet külön-külön bemutató grafikonok (13-14. ábra) is alátámasztják, hogy az exporttal nem rendelkezők pozíciója mindig rosszabb volt, viszont 2013 óta – egy-egy kivételtől eltekintve – folyamatosan javult. Idén áprilisban már nemcsak a tényleges helyzet adata volt pozitív, hanem a várakozásoké is. Ez azt jelenti, hogy a csoporthoz tartozók többségének a helyzete már nem romlik.

Az 50 % alatti exportértékesítési részaránnyal bíró vállalkozások tényleges üzleti helyzete és várakozásai 2014 áprilisában kerültek a pozitív tartományba. Mindkét mutató trendje pozitív irányú, melyet néhány visszaesés tör meg, jelezve a már említett bizonytalanságot.

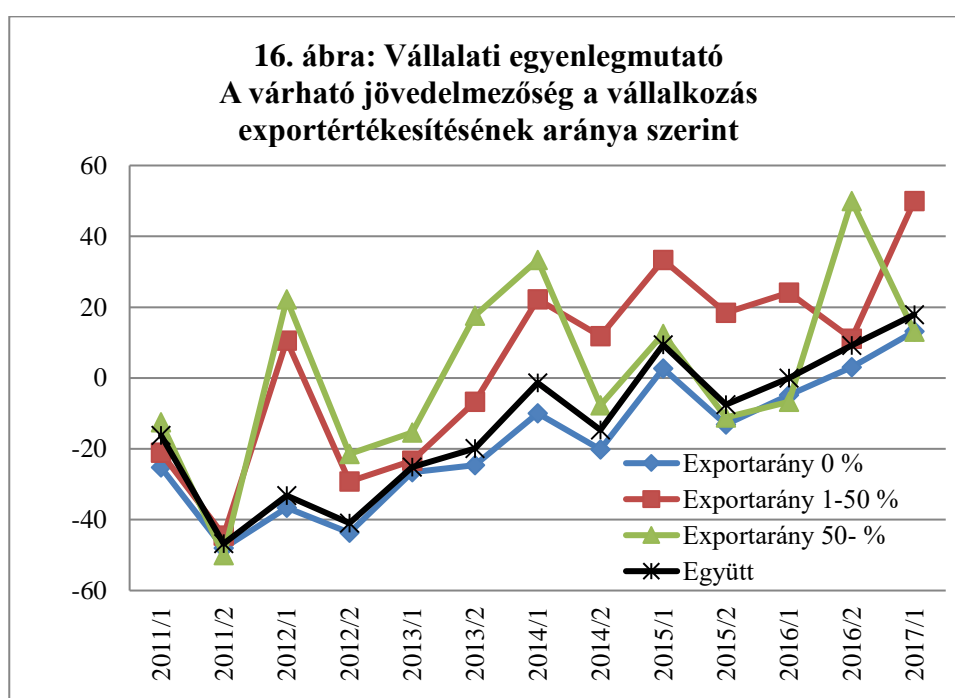
A többségében exportálók üzleti helyzete és várakozási általában kedvezőbbek voltak, mint a kisebb részben exportáló társaiké. A két csoport mutatói – különösen a tényleges üzleti helyzet tekintetében – sokszor egymással ellentétesen változtak, ami nem azonos piaci hatásokra utal. Vélhetően a belföldi értékesítés rosszabb, de stabilabbnak tűnő helyzete részben kiegyensúlyozza az exportpiacok kiszámíthatatlanságát.

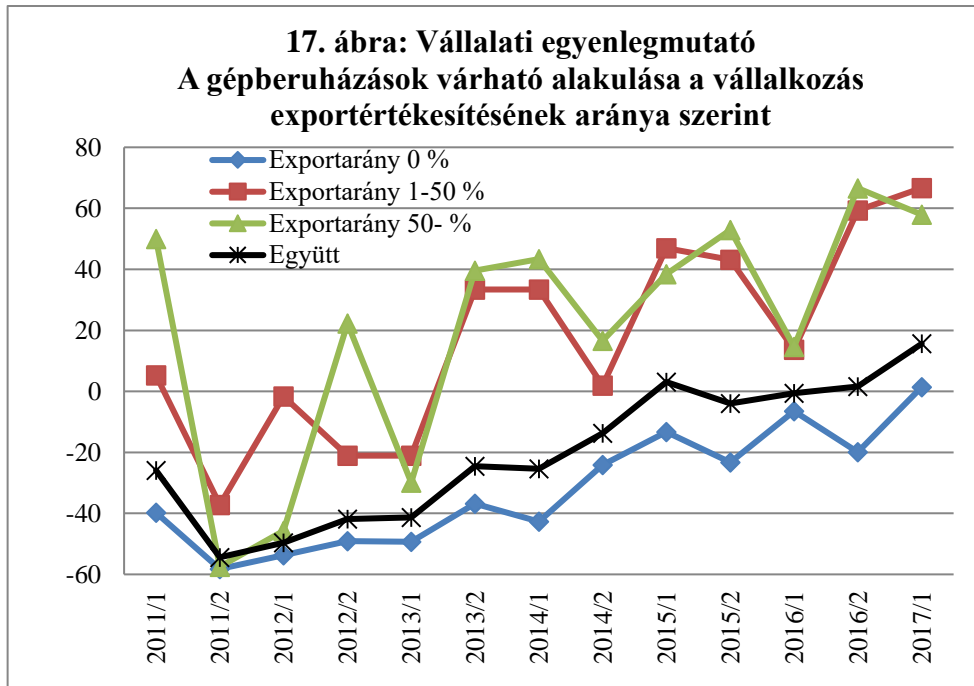
A vállalkozások jelenlegi **jövedelmezősége** tekintetében (15. ábra) is a többségében exportálók helyzete a legjobb, a csak hazai piacon értékesítők pedig a legrosszabb. Ez utóbbiak mutatója áprilisban először érte el a pozitív tartományt. A 10 pont alatti érték azonban jelzi, hogy vállalkozók jelentős része még mindig nem jut a működési költségek fedezetét meghaladó, a termék- és technológiafejlesztésre fedezetet biztosító jövedelemhez.

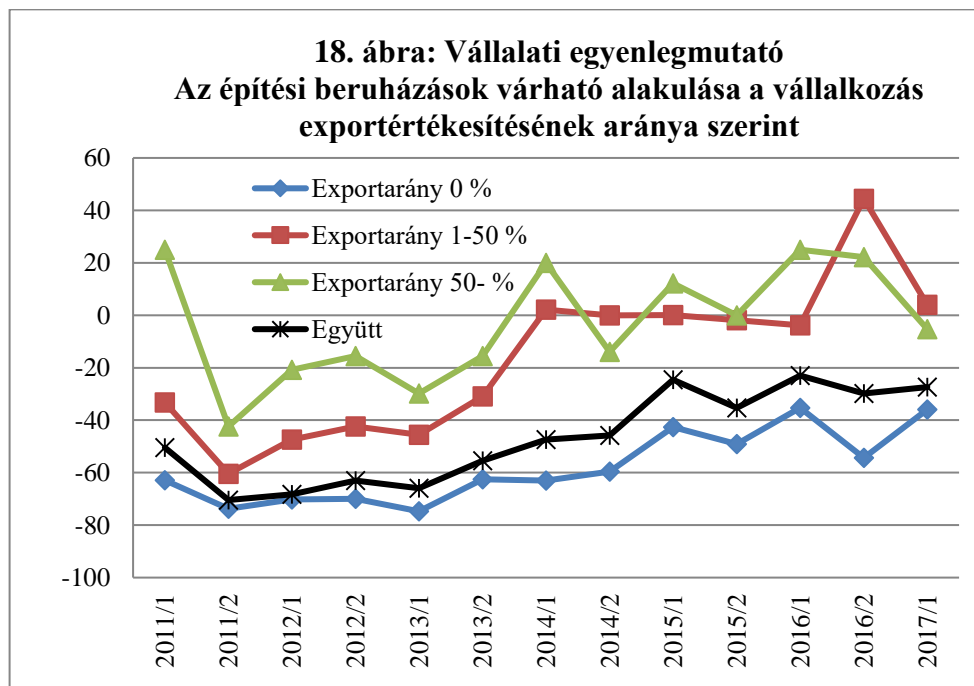
A jövedelmezőség várható alakulása terén (16. ábra) viszont több ízben is a többségében exportálók voltak a pesszimisták, így volt ez áprilisba is. Ez a rossz eredmény, illetve az üzleti várakozásokhoz hasonló ingadozás is az exportálók bizonytalan pozíciójára utal.

Először érte el a pozitív tartományt az exporttal nem rendelkezők **gépberuházások** várható volumenére vonatkozó mutatója. Az 1,4 pontos érték azonban csak annyit jelent, hogy a csoport tagjai közül többen tervezik a gépberuházásaik növelését, mint ahányan csökkenő volumenben, vagy egyáltalán nem terveznek ilyen tevékenységet.

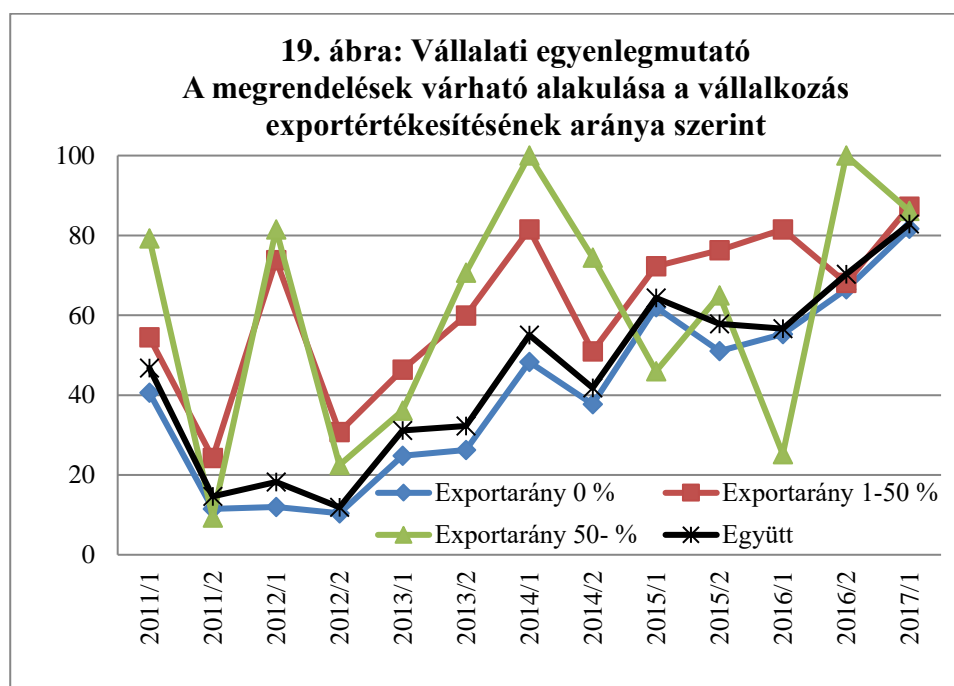
Mindkét exporttal rendelkező csoport mutatójának értéke a tavaly októberi felméréshez hasonlóan 60 pont körüli (17. ábra). A csak hazai piacokon értékesítők versenyhátránya még mindig olyan mértékű, amit csak hosszú évek alatt lehet ledolgozni.

Csökkenett az eltérés az exporttal rendelkezők és a csak hazai piacokon értékesítők tervezett **építési beruházásainak** volumene terén (18. ábra). Az exporttal nem rendelkezők mutatója 18,4 ponttal javult, a -35,9 pontos érték azonban alacsonyabb az egy évvel ezelőtti eredményénél. A csoport tagjainak többsége csökkenő volumenben, vagy egyáltalán nem tervezi ingatlanainak fejlesztését. Az 50 % alatti export

részaránnyal rendelkezők mutatójának 40 pontos csökkenése, valamint a többségében exportálók eredményének 27 pontos csökkenése és újfent negatív értéke szintén jelzi tagjaik bizonytalan helyzetét.

Ellentmondásos helyzet figyelhető meg a **megrendelések** várható alakulásánál (19. ábra). A tavalyi októberi hatalmas mértékű javulást követően a többségében exportálók már kevésbé számítanak a rendelésállományuk növekedésével. Az 50 % alatti exporttal rendelkezők, valamint a csak hazai piacokon értékesítők várakozásai a vizsgált félévben javultak, ennek eredményeként a rendelésállomány változásával kapcsolatos mutató a három csoport tekintetében alig tér el egymástól.

Összességében megállapítható, hogy az értékesítési irányok szerinti csoportok közül az 50 % alatti exportarányal rendelkezők és a többségében exportálók helyzete és várakozásai az április felmérés eredményei alapján alig tér el egymástól. Mindkét főmutató (összesített konjunktúramutató és az üzleti helyzettel kapcsolatos közös mutató) értékei közel azonosak és kiemelkedően jók. Ezzel szemben az exporttal nem rendelkezők eredményei lényegesen rosszabbak. Hasonló eredmények figyelhetők meg az egyes részterületeknél is. Az exporttal rendelkezők mutatóinak értéke hat részterületen szinte azonos, lényeges különbség csak a jövedelmezőséggel kapcsolatos várakozásoknál tapasztalható.

A jelzett eredmények úgy alakultak ki, hogy a csak hazai piacokon értékesítők valamennyi mutatója az előző felmérés óta javult, és a negatív intervallumban már csak az építési beruházásokkal kapcsolatos várakozások szerepelnek. Szinte valamennyi eredményét javították a kisebb részben exportálók is. Nagymértékű visszaesés csak az építési beruházások terén tapasztalható, melynek hatására az összesített

konjunktúramutató alig változott. Ezzel szemben az 50 % feletti export részarányral rendelkezők összes mutatójának értéke csökkent.

Jobb képet kapunk, ha az egy évvel korábbiakhoz viszonyítva vizsgáljuk az eltéréseket. Kettő kivételével valamennyi csoport összes mutatójának az értéke javult. Változatlan szinten maradt a hazai piacokon értékesítők építési terveinek indexe, és csökkent a többségében exportálók hasonló adata.

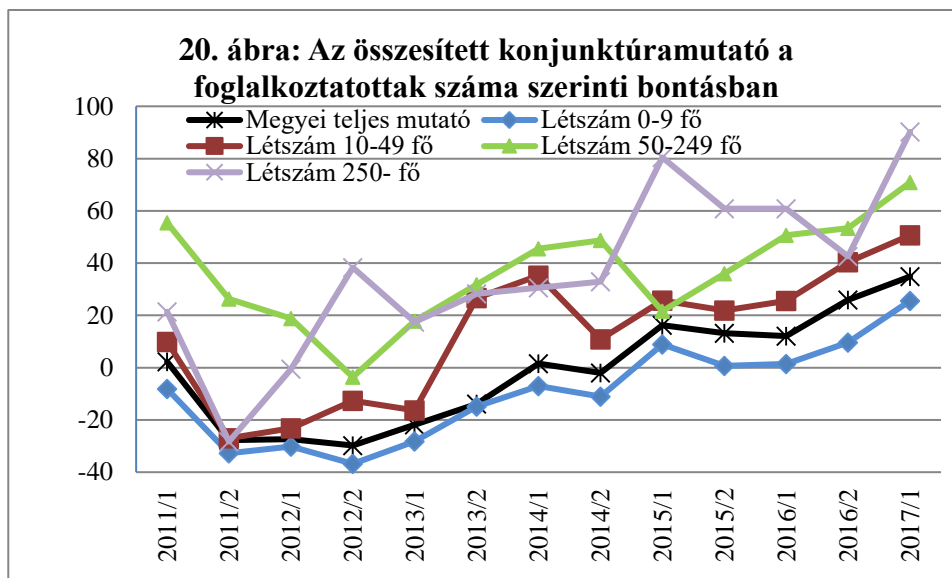
Az exportálók, de különösen a többségében exportálók adatainak nagyfokú ingadozása az érintett vállalkozások számára jelentős bizonytalanságot jelent, ennek ellenére pozíciójuk számottevően jobb, mint az exporttal nem rendelkezőké. Ez utóbbi körbe tartozik Baranya megye gazdasági szereplőinek többsége, ezért még mindig a megye gazdaságának gyenge, ingatag és törékeny helyzetéről szólhatunk.

2. A létszám kategóriák szerinti csoportok jellemzői

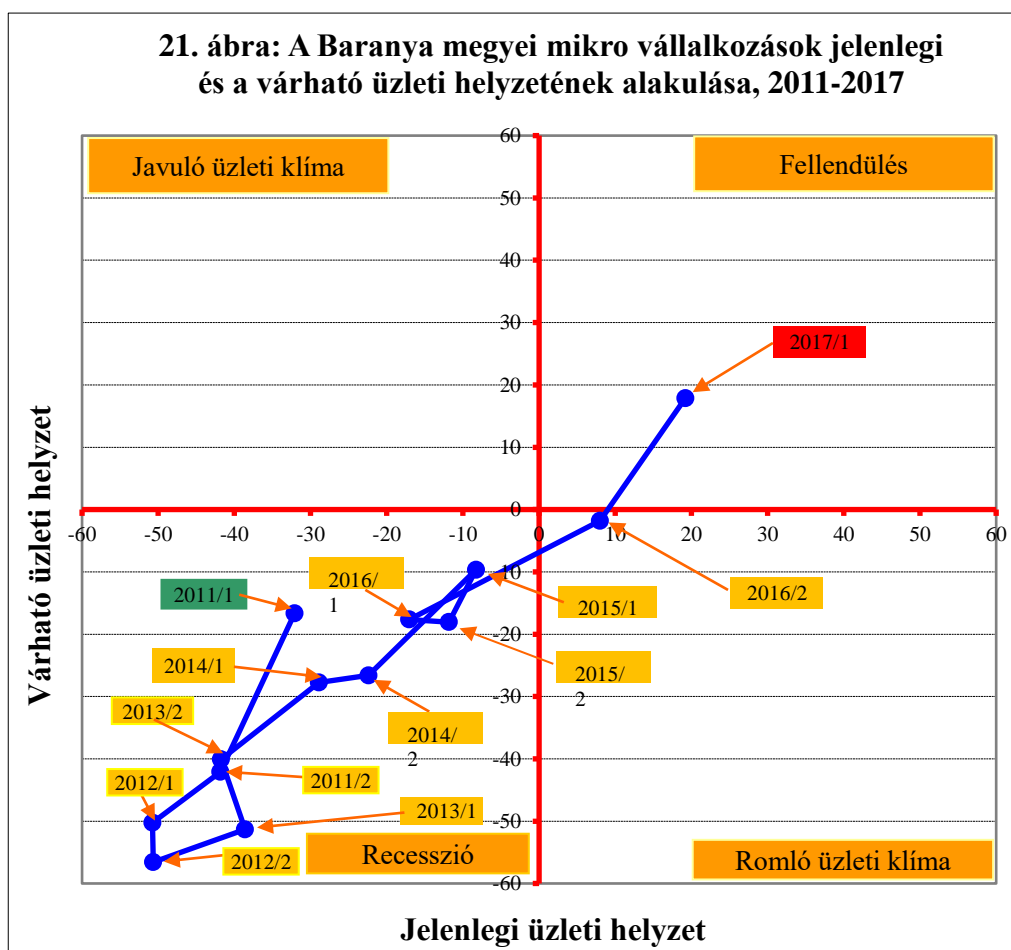
A foglalkoztatottak száma szerinti csoportok vizsgálatánál a felmérésben résztvevők arányának változása mellett figyelembe kell venni azt is, hogy a nagyvállalkozásokra vonatkozó mutatók a közreműködők alacsony száma miatt nem reálisak. Egy-egy szélsőséges vélemény az átlagot lényegesen eltérítheti. Az összesített konjunktúramutatónál, mely tulajdonképpen átlagok átlaga, ez kevésbé szembeütő. Az egyes alkotóelemnél (pl. a gépberuházások várható alakulásánál) egy éven belül akár 180 pontos változás is bekövetkezhetett. Az áprilisi felméréskor a mikro vállalkozások részaránya 12,1 %-kal haladta meg az októberi arányt, a középvállalkozások részaránya ugyanekkor 9,1 %-kal volt alacsonyabb. A másik két csoport arányváltozása elhanyagolható mértékű volt. A mikro és középvállalkozások arányának módosulása – két kategória mutatóinak jelentős eltérése miatt – önmagában jelentős visszaesést idézett elő. A mutatók többségének pozitív változása azonban kedvezőbb eredményeket hozott.

A foglalkoztatottság szerinti csoportok közül a középvállalkozások **összesített mutatója** emelkedik ki (20. ábra). A 2012-es válság miatti visszaesést követő folyamatos javulást csak egy 2015 tavaszi megtorpanás tört meg. A csoport áprilisi mutatójának +70,9 pontos értéke valamennyi csoport tekintetében a legmagasabb. (A nagyvállalatok eredményét az alacsony esetszám miatt figyelmen kívül hagyva.)

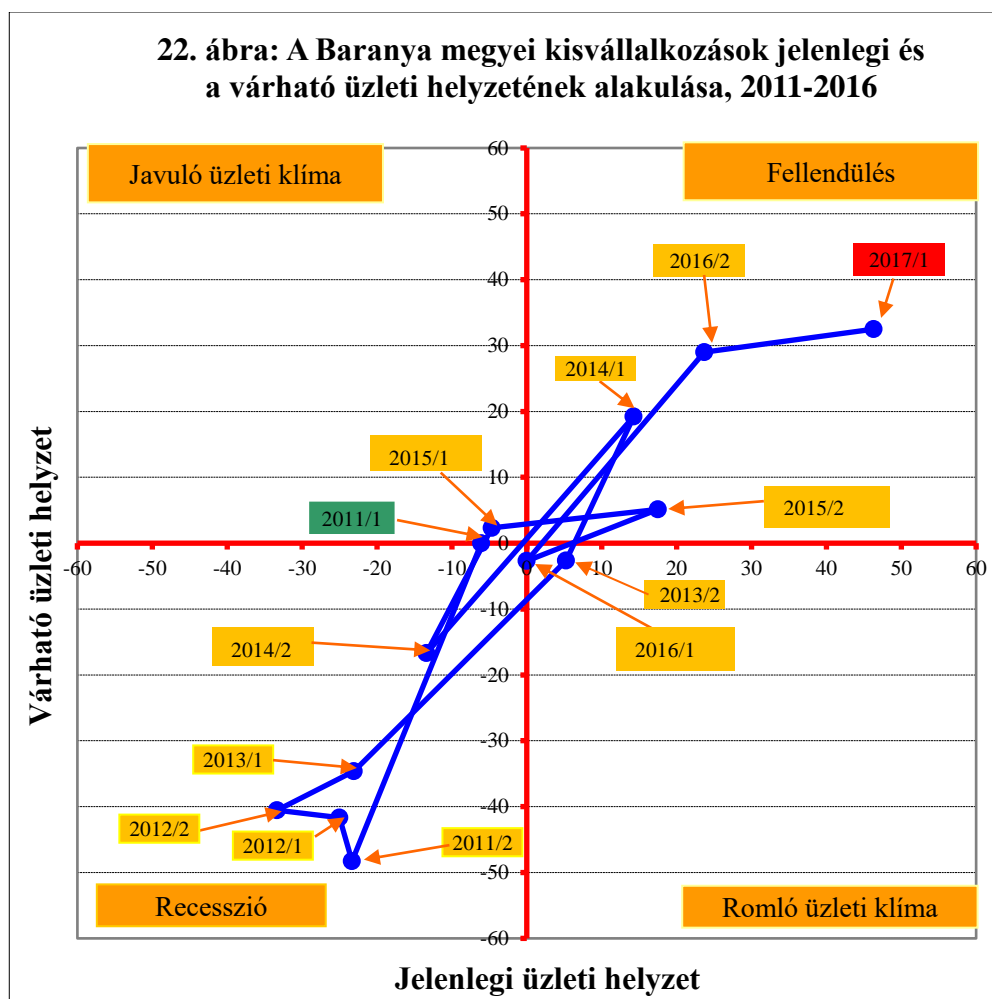
A kisvállalkozások 50,7 pontos eredménye ugyancsak a legjobbak közé tartozik. A mutató értéke alig tér el a két exporttal rendelkező vállalkozói csoport adataitól. Az elmúlt két felmérés szerint a mikro vállalkozások várakozásai is javultak, a 2012-2014-es években elszenvedett leszakadást azonban csak csökkenteni tudták. Ennek ellenére mutatójuk értéke csak a legrosszabb helyzetben lévő szolgáltatási szektor adatainál jobb.

A vállalkozások **jelenlegi és várható üzleti helyzetének** alakulása (21-23. ábra) is sok tekintetben hasonlít az értékesítési irányoknál vázoltakhoz. A mikro vállalkozások helyzete a legrosszabb, és a csak hazai piacon értékesítőkhöz hasonlóan öt és fél év után jutottak a „válság”-ból a „romló üzleti klíma” területére, majd áprilisban a „fellendülés” szakaszába.

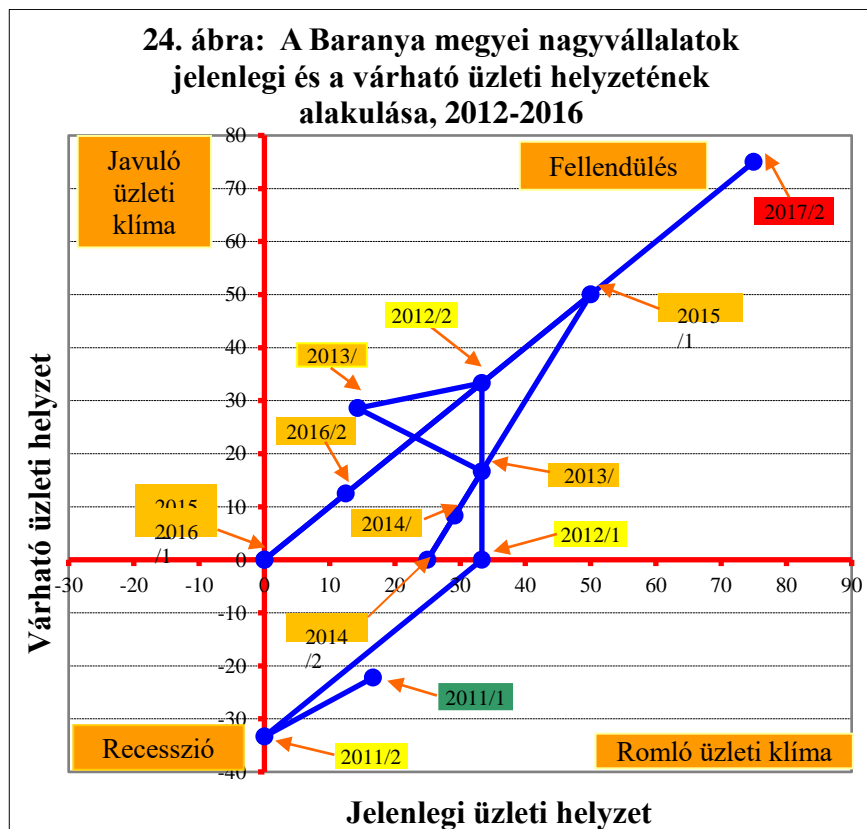
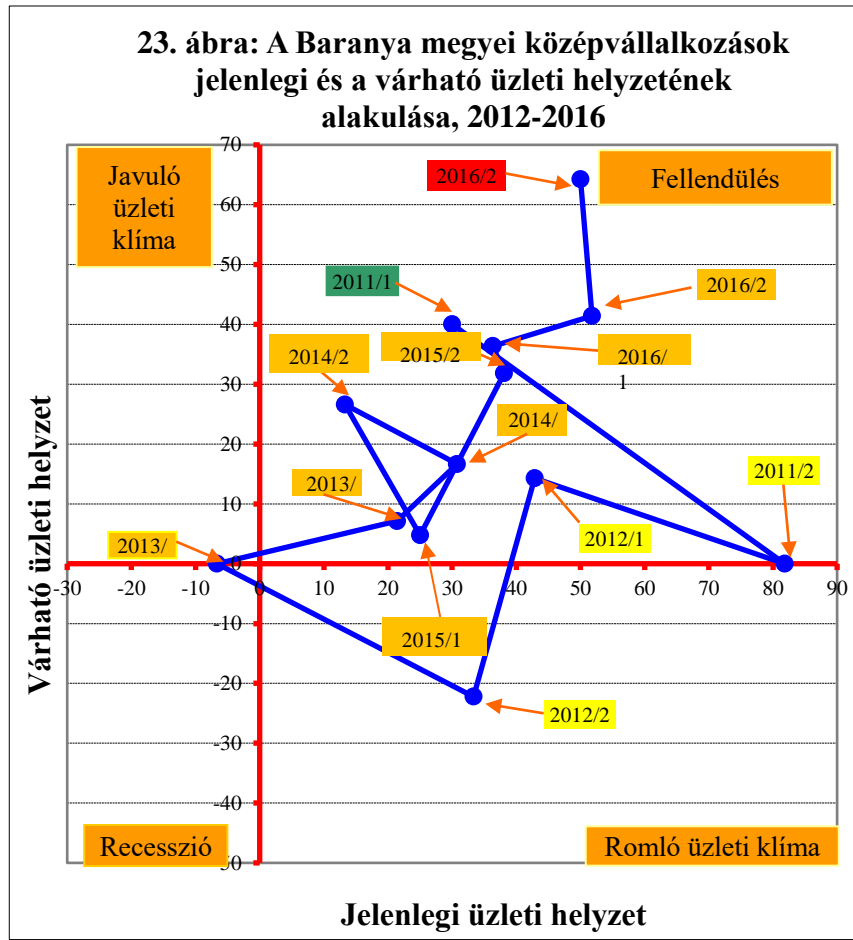

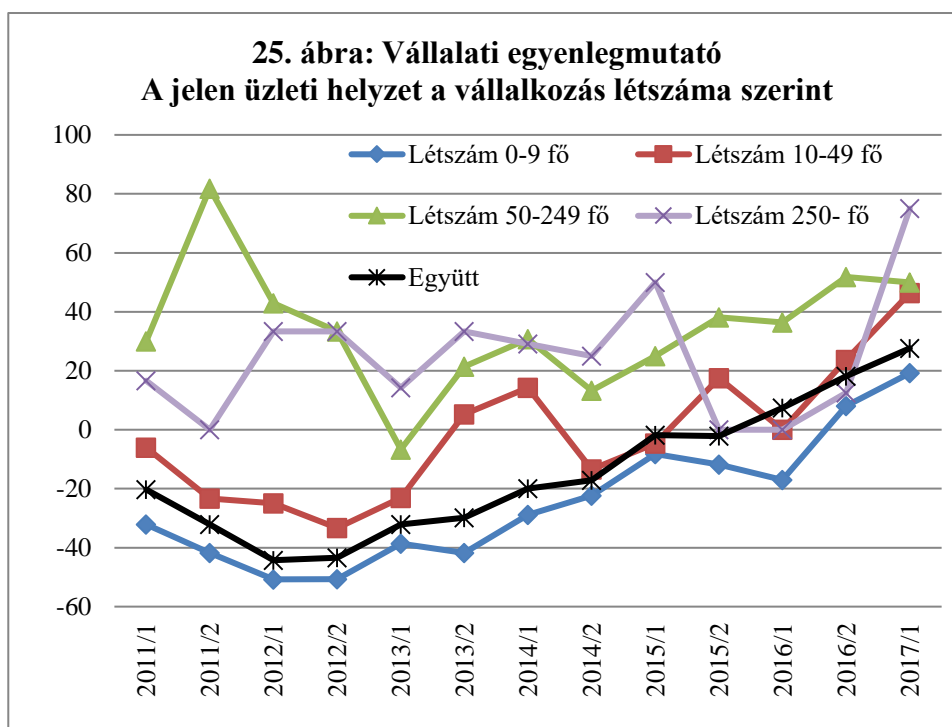
A kisvállalkozások helyzete valamivel jobb kisebb társaikénál. Az elmúlt években többször jellemezte működésüket a „recesszió” és a „fellendülés”. De előfordult a „javuló-” és a „romló üzleti klíma” is. A csoport tagjainak mutatójánál a 2013 tavaszi felmérés óta gyakran nagymértékű pozitív és negatív változásokat figyelhettünk meg, ami bizonytalanságot tükröz.

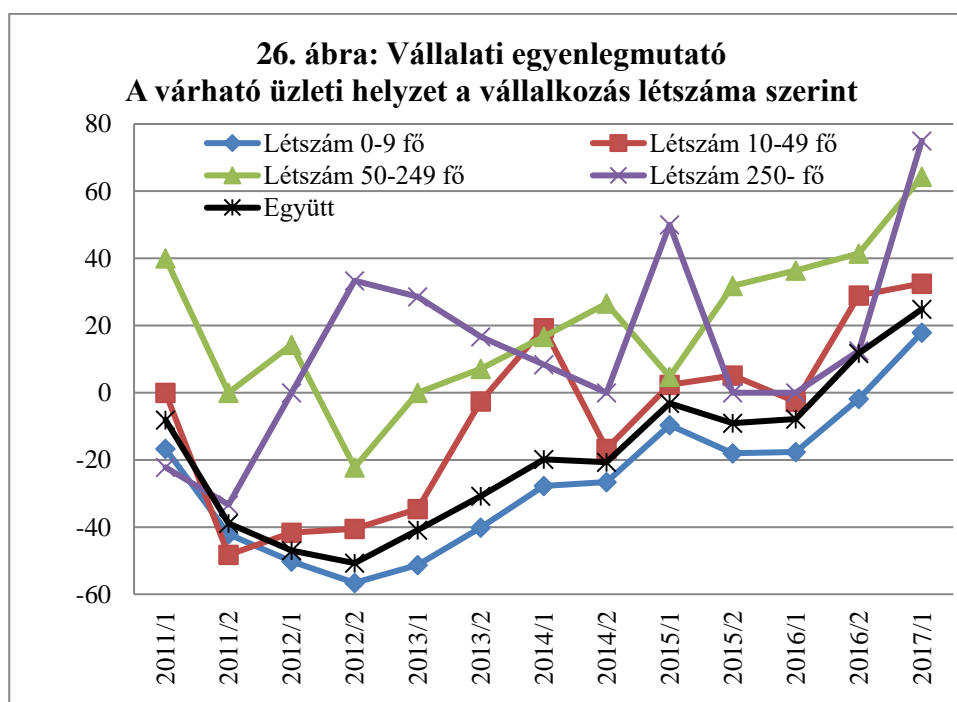
A középvállalkozások üzleti helyzetét és várakozásait az elmúlt hat évben szinte mindig a „fellendülés” jellemezte. Mutatójuk egyszer – a 2012-es válság idején – a „romló üzleti klíma” negyedben, egyszer a „recesszió” és a „javuló üzleti klíma”, és szintén egyszer a „fellendülés” és a „romló üzleti klíma” határán szerepelt. A vizsgált időszak elején tapasztalt nagymértékű ingadozás megszűnt, 2015 tavasza óta javuló tendencia figyelhető meg. Az üzleti helyzet várható javulása tekintetében olyan kimagasló eredményt értek el áprilisban, amely alapján nemcsak a létszám szerinti, hanem az értékesítési irányok és az ágazatok alapján képzett csoportnál jobb pozíciót foglalnak el.

(A nagyvállalatok helyzetét szemléltető grafikont – 24. ábra – a teljesség kedvéért megjelenítettük. A csoporthoz tartozó vállalkozások alacsony száma miatt a mutatók értéke irreális, ezért messzemenő következtetést nem lehet levonni. Ugyanez vonatkozik a 20. ábrán, valamint a 25-31. ábrákon szereplő nagyvállalati adatokra is.)

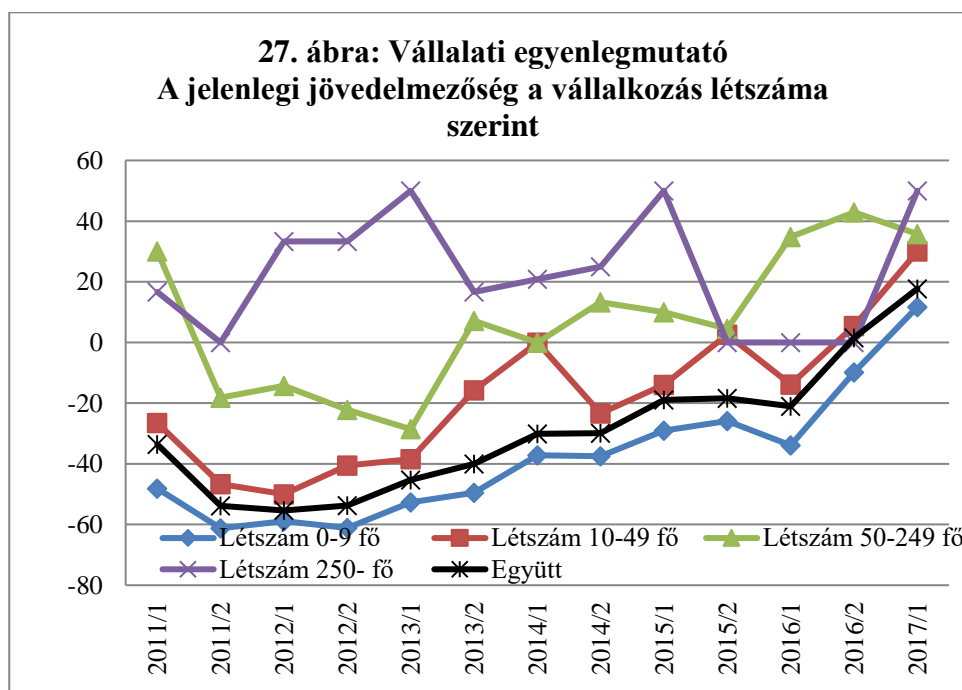
A **jelenlegi és várható üzleti helyzetet** külön-külön bemutató grafikonok (25-26. ábra) is alátámasztják, hogy a középvállalkozások pozíciója mindig a legjobb volt, míg a mikro vállalkozásoké a leggyengébb. A középvállalkozások jelenlegi üzleti helyzete elmúlt hat évben csak egyszer – 2013. áprilisban – volt negatív. Ezzel szemben a mikro vállalkozásoké csak az utolsó két felméréskor volt pozitív. Közel hasonlóak voltak az üzleti helyzettel kapcsolatos várakozások is, azzal az eltéréssel, hogy kisvállalatok – várakozásaik jelentős ingadozása miatt – egyszer középvállalkozásoknál jobb, egyszer pedig a mikro vállalkozásoknál rosszabb eredményt értek el.

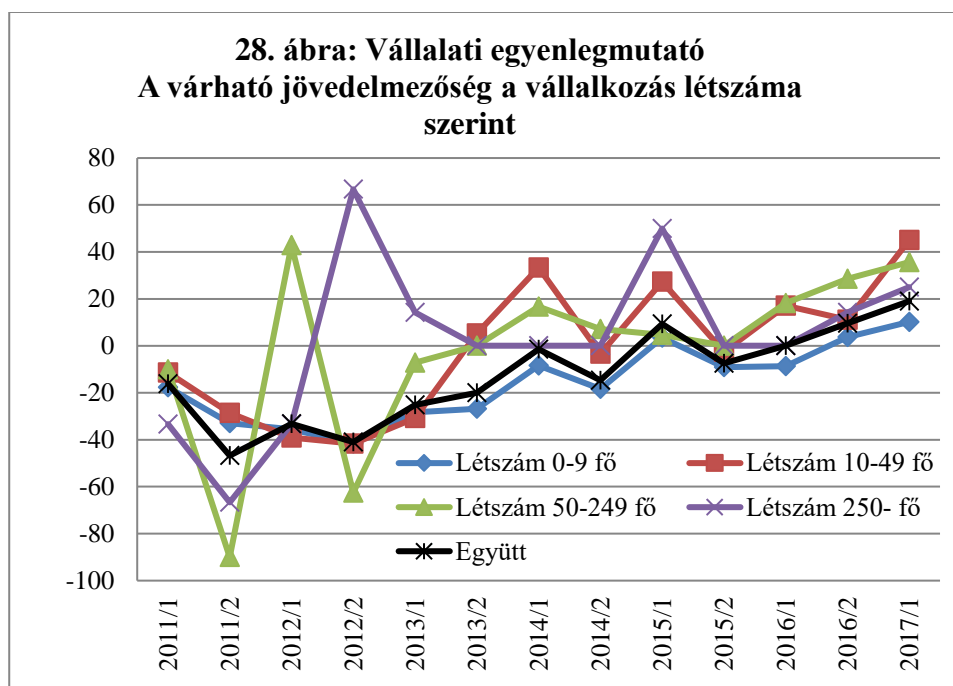
A mikro vállalkozások jelenlegi **jövedelmezősége** (27. ábra) a vizsgált időszakban mindig alacsony volt. Mutatójának értéke az utolsó felméréskor került a pozitív tartományba. A 11,7 pontos eredmény csak azt jelzi, hogy többen számoltak be a jövedelmezőség javulásáról, mint romlásáról. A változatlan helyzetüket is figyelembe véve megállapítható, hogy a többség jövedelmezősége nem javult. Ez azt is jelenti, hogy a legnépesebb csoport tagjainak többsége nem képes olyan bevételhez jutni, amely a működési költségek fedezete mellett fejlesztéseket is lehetővé tene.

Alig jobb a kisvállalkozások jövedelmezősége. A mutatójuk értéke 2011 és 2016 között általában negatív volt. A tavaly októberi +5,4 pontos eredmény szerint a jó jövedelmezőséggel rendelkezők száma kismértékben meghaladja a rossz helyzetben lévők számát. Az idén áprilisban elért 30 pontos eredmény azonban már nemcsak jelentős javulásról, hanem elfogadható pozícióról is szól.

Az általában jó helyzetben lévő középvállalkozások mutatója viszont 7 ponttal csökkent. A kisvállalkozásokkal szembeni októberi 37 pontos előnyük, idén áprilisban 5 pontra csökkent. A két fő mutató – az összesített konjunktúramutató és az üzleti helyzet jelenlegi és várható alakulása – szerint kimagaslóan jó pozíciójú csoport tagjainak tényleges jövedelmezősége a megye gazdasági szereplőinek többségéhez hasonlóan gyenge. Bizonyára vannak a csoportban olyan vállalkozások, amelyekre ez a megfogalmazás nem áll, arányuk azonban olyan alacsony, hogy a középvállalkozások sem képesek Baranya gazdaságát lendületbe hozni.

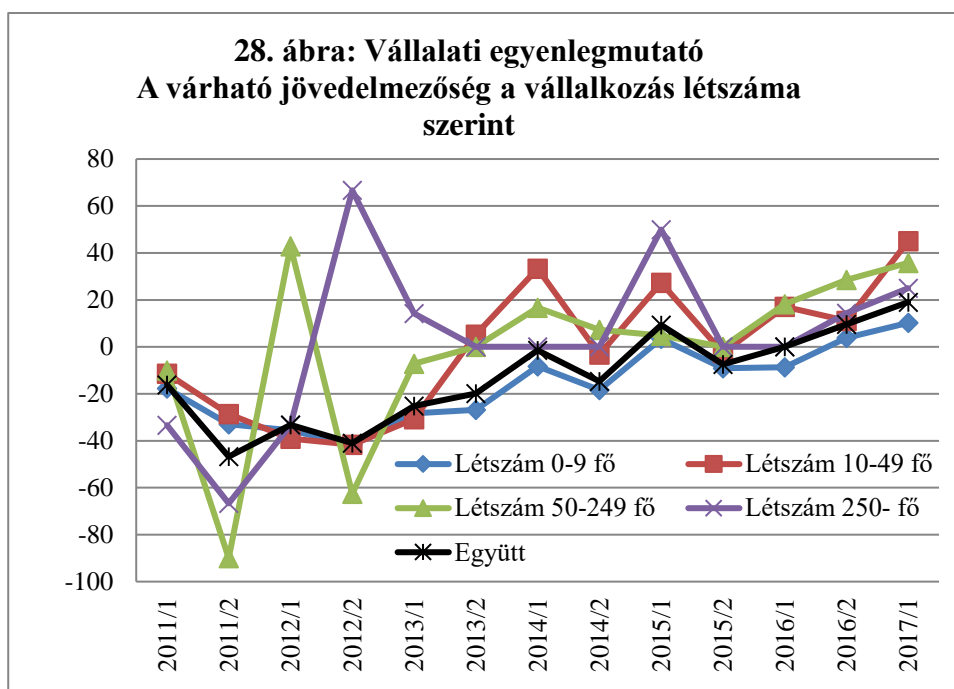

A tényleges jövedelmezőségtől lényeges eltérést mutatnak a vállalkozások várható jövedelmezőségére vonatkozó mutatók. Az elmúlt hat évben a 2012-es válság időszakát leszámítva a középvállalkozások jövedelmezőséggel kapcsolatos várakozásai pozitívak voltak. A tavaszi és az őszi adatok azonban – különösen az időszak elején – nagy eltérést mutattak. A tavaszi eredmények többnyire túlzottan optimista, míg az ősziak végletesen pesszimista várakozást tükröztek. A 2013. októberi felmérés óta a szélsőséges kilengések megszűntek, 2015. október óta pedig a várakozások egyenletes, de lassú javulása figyelhető meg.

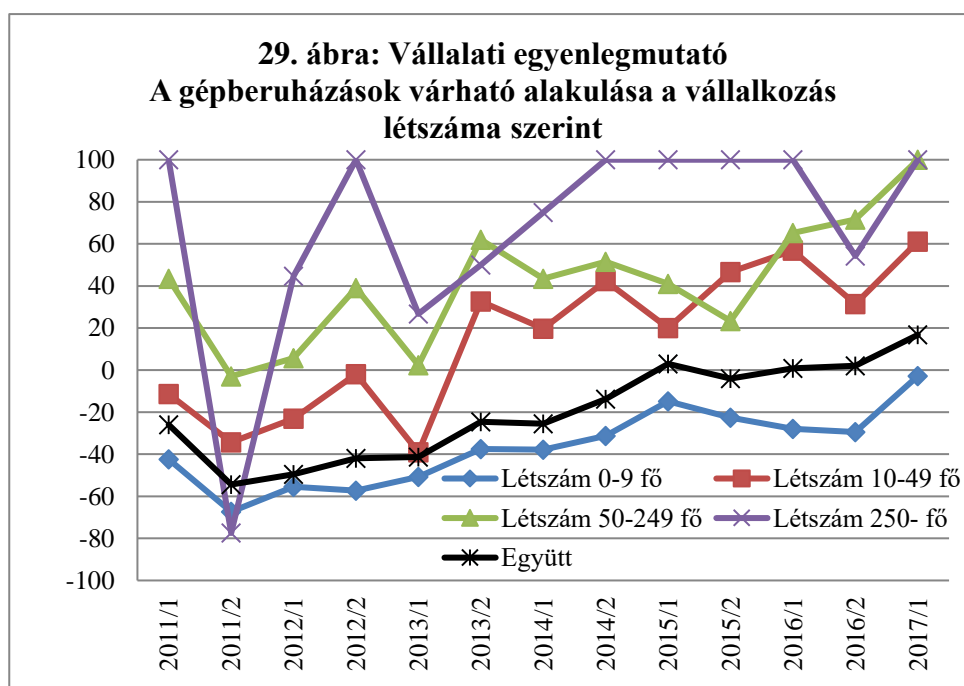

A középvállalkozásoknál kisebb ingadozások jellemezték a kisvállalkozásokat. Többször ellentétes volt a kilengések iránya is. Ebből következően a kisvállalkozások várakozása az utóbbi 13 felmérésből 6 alkalommal – köztük idén tavasszal is – kedvezőbb volt. Az áprilisi 45 pontos eredmény – tényleges jövedelmezőség trendje szerint – reális, ami igen jó eredményt jelenthet.

Pozitív a mikro vállalkozások várakozásait tükröző mutató is. A 11,7 pontos eredmény azonban még mindig a legalacsonyabbak közé tartozik. A három nagy létszámú csoport közül azonban ez a csoport számít leginkább a jövedelmezőség javulására.

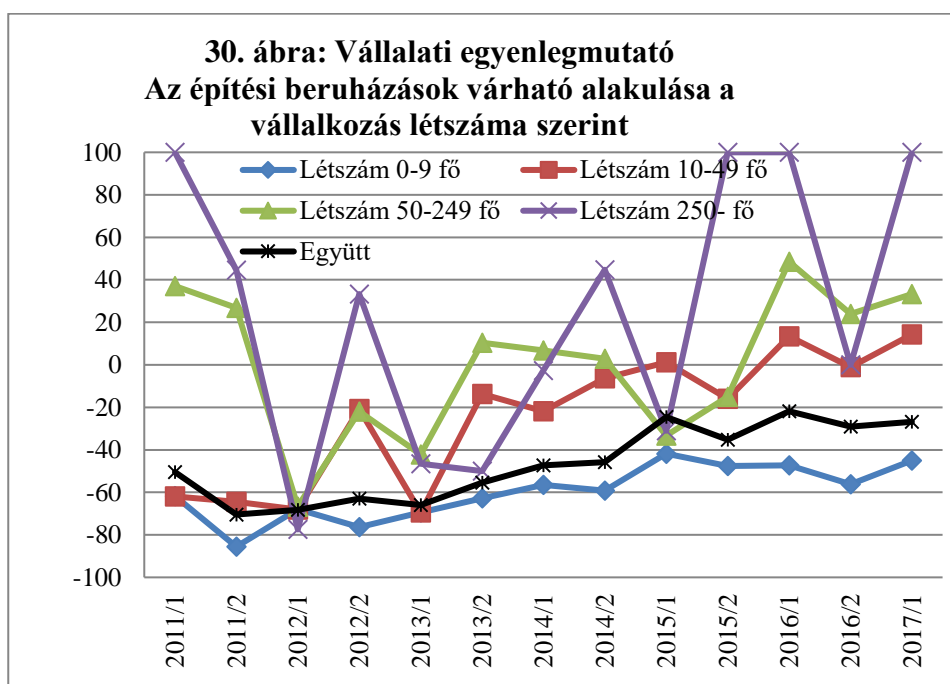

A vállalkozások nem megfelelő jövedelmezősége tükröződik a beruházási tervek alakulásánál is. A mikro vállalkozások **gépberuházásának** várható volumene az előző év azonos időszakához képest 2015. április óta csökkent, idén áprilisban azonban 26,6 ponttal javult. A mutató -2,8 pontos értéke szerint a többség nem tervez gépberuházást, vagy annak volumene csökkenő mértékű. Kedvezőbbek és pozitívak a kisvállalkozások várakozásai. A tavaly októberi negatív irányú változás után áprilisban közel 30 pontos javulás következett be, a mutató 61,1 pontos értéke az elmúlt hat év legjobb eredményét jelenti.

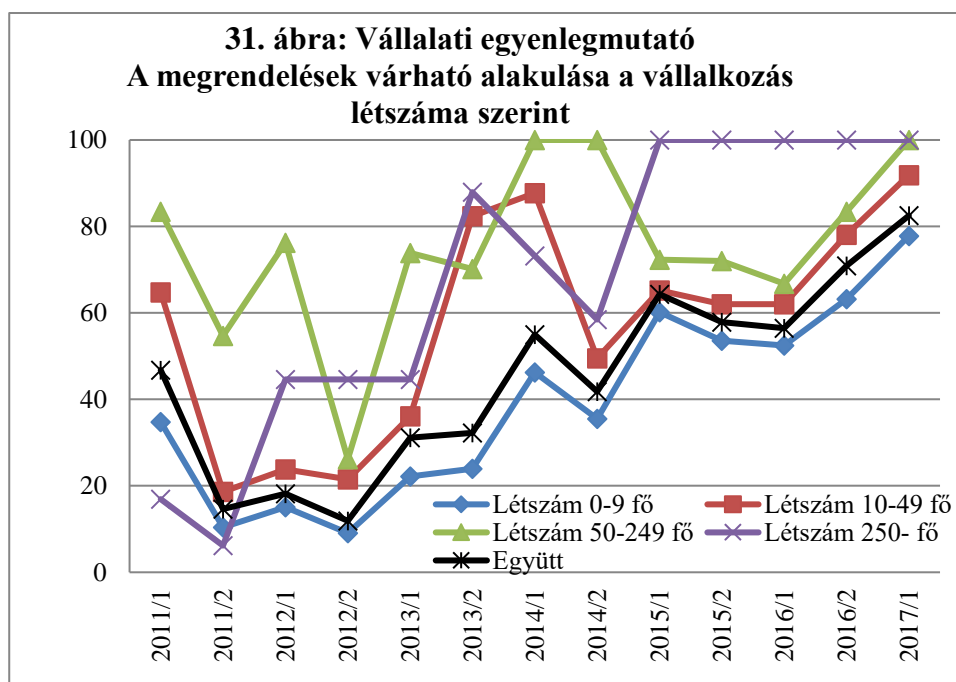
A pozitív változás következtében kimagaslóan jók a közepes vállalkozások gépberuházási szándékai. Ennek tényleges megvalósulása a versenyképesség javulását vonhatja maga után.

Az **építési beruházások** tervezett volumene viszonylatában a tavalyi októberi szándékok valamennyi foglalkoztatottak száma szerinti csoportnál csökkenést, idén áprilisban viszont növekedést irányoztak elő. A mutató értéke idén áprilisban újra javult, a tavalyi csökkenését azonban csak részben sikerült visszafótolni. A közepes vállalatok mutatójának 9,4 pontos javítása ellenére 15,2 ponttal marad el az egy évvel korábbi értéktől.

A mikro vállalkozások -45 pontos értéke azt jelzi, hogy a vállalati szférában az építési beruházások megvalósításának még nem jött el az ideje. A tényleges jövedelmezőség alacsony szintje még nem teszi lehetővé az épületállomány korszerűsítését és bővítését.

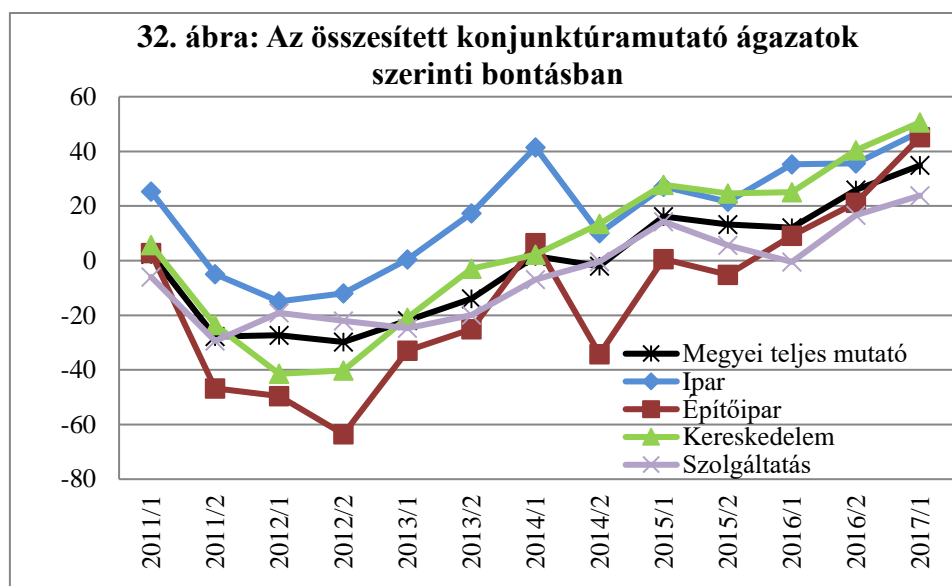
A tavalyi októberi kedvező tapasztalatokat követően idén áprilisban a vállalkozások arról számoltak be, hogy a **megrendelések** állománya várhatóan újra növekedik. A legalacsonyabb mutatóval a mikro vállalkozások rendelkeznek, a +77,8 pontos érték továbbra is nyugodt helyzetet eredményez.

Összességében megállapítható, hogy a vállalati méretek szerinti csoportok közül a 2017. áprilisi felméréskor a középvállalkozások helyzete és várakozásai voltak a legjobbak, a mikro vállalkozásoké pedig a legrosszabb. Ez a megállapítás az összesített mutatókra és a vizsgált részmutatók többségére is igaz. A tényleges jövedelmezőség alacsony szintje, valamint Baranya megye gazdasági szereplőinek többségét jelentő mikro vállalkozások gépberuházási szándékainak negatív eredménye a megye gazdaságának gyenge, és bizonytalan helyzetére utal.

3. Az ágazatonkénti elemzés

Az **összesített konjunktúramutató** (32. ábra) szerint kiegyensúlyozottabb az ágazatok szerinti csoportok várakozásai. Az 2014. évi felmérésekkor a legjobb és a leggyengébb ágazat mutatóinak értéke közötti eltérés még az 50 ponthoz közelített. Ezzel szemben a tavaly októberi különbségek már nem érték el a 24 pontot, idén áprilisban a 27 pontot. Az előző négy felméréskor a kereskedelem és az ipar várakozásai felváltva voltak a magasabbak, az építőipar és a szolgáltatás területén – ugyancsak felváltva – az alacsonyabbak. Az áprilisi adatok szerint a kereskedelem megőrizte vezető pozícióját, de az ipar mellé felzárkózott az építőipar. E három ágazat mutatója között alig van különbség, és mindegyik meghaladja az összesített megyei átlagmutató értékét. A szolgáltatók mutatója mindössze 7,2 ponttal javult, így nemcsak a legserényebb eredménnyel rendelkező ágazat, hanem valamennyi szegmens tekintetében is a legalacsonyabb eredménnyel rendelkező csoport. Mivel a válaszadók – és a megyében működő vállalkozások – több mint fele ehhez az ágazathoz tartozik, csak javuló, de nem sikeres helyzetről számolhatunk be.

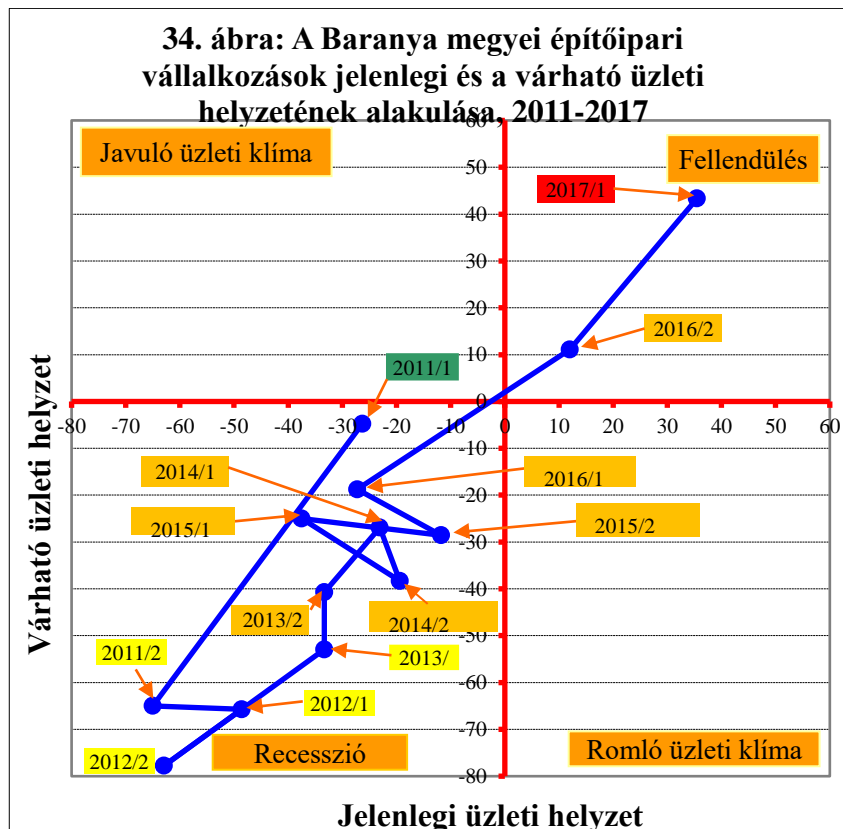
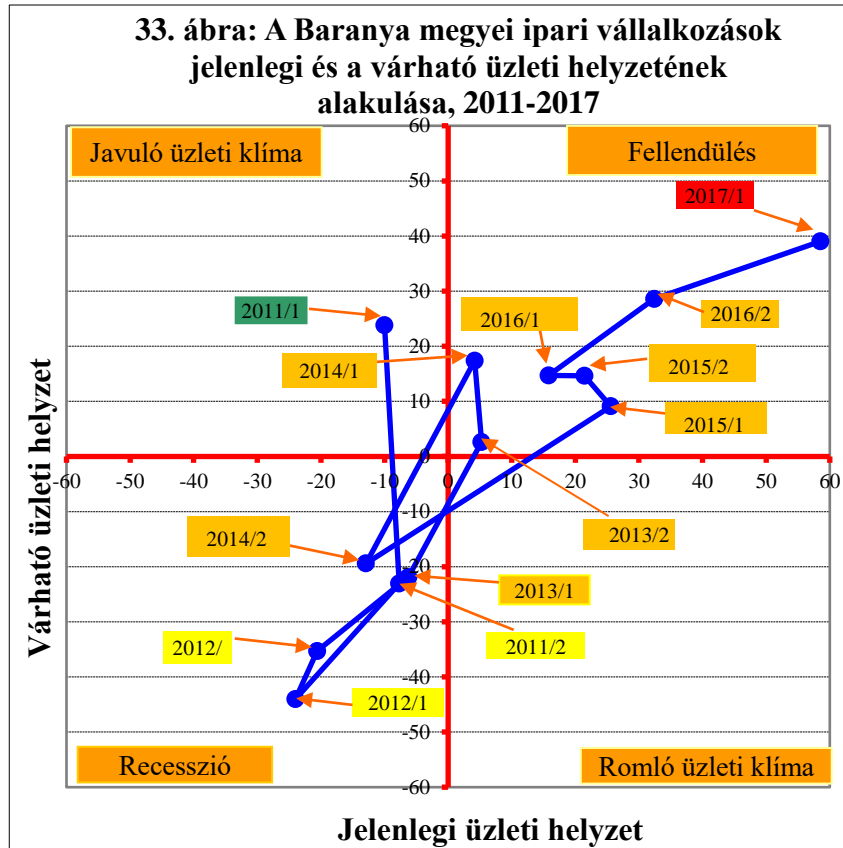
A vállalkozások **jelenlegi és várható üzleti helyzetének** alakulása (33-36. ábra) hasonlít az összesített konjunktúramutatónál leírtakhoz. Mind a négy megfigyelt ágazat együttes adata a „fellendülés” negyedben található. Az ipar, az építőipar és a kereskedelem területén dolgozók mutatója már jelentősen meghaladja a megyei átlagot, a szolgáltatóké viszont elmarad tőle. A csoport pozíciója (10,6/13,3 pontos értéke) az összesített konjunktúramutatóhoz hasonlóan, valamennyi szegmenshez viszonyítva is a legalacsonyabb (lásd 5. ábra).

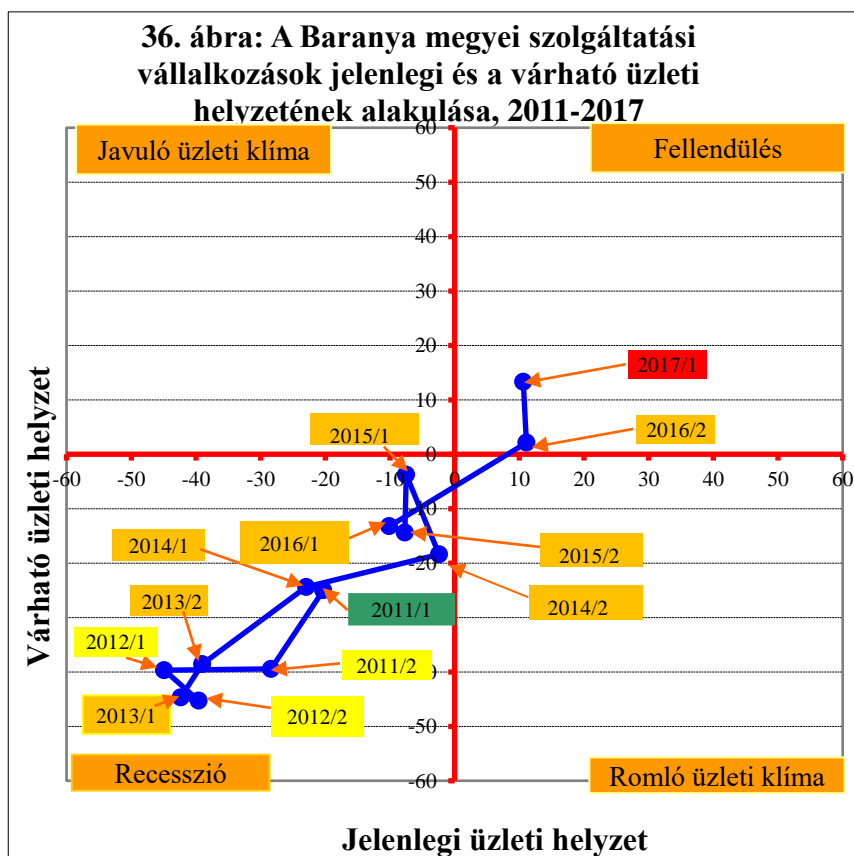
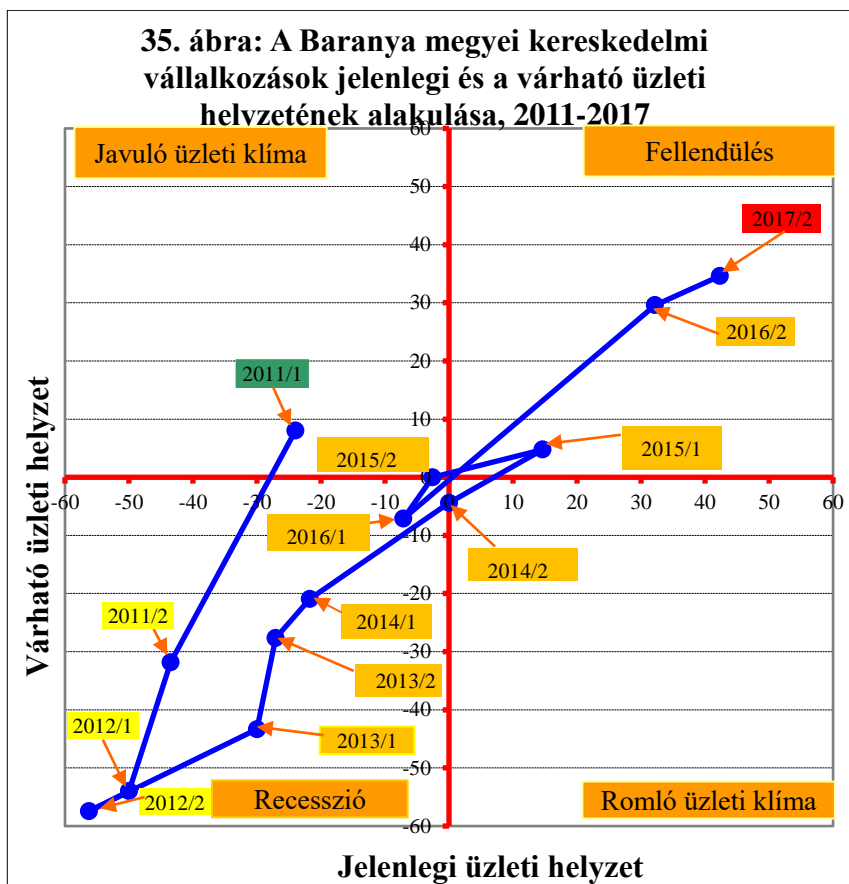
Az ipari vállalkozások tényleges és várható üzleti helyzete a 2012 tavaszi mélypont után látványosan javult, 2014 őszén azonban a kedvező folyamat megtört. A 2015. áprilisi felmérés idején már újra javuló eredmények jellemezték az ágazat képviselőit. A következő két adatgyűjtéskor a helyzet alig változott, majd 2016 októberében és 2017 áprilisában újabb látványos előrelépés következett. Különösen a tényleges üzleti helyzet terén egy év alatt bekövetkezett 42,8 pontos javulás miatt idén újra az ipar a legkedvezőbb pozícióval rendelkező ágazat.

Az építőipari vállalkozások pozíciója a jelenlegi és várható üzleti helyzetük alapján az utóbbi két felmérés kivételével mindig negatív volt. A mélypontot itt is a 2012 őszi eredmények jelentették. Akkori eredményük olyan rossz volt, hogy „pokoljárásról” beszélhettünk. Tavaly megváltozott minden, melynek eredményeként a vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai pozitívak lettek, az idén áprilisban pedig elérték a 35, illetve 43 pontot. A tényleges üzleti helyzet értéke az ágazatok között csak a harmadik, a várakozásaik viszont a legjobbak.

A kereskedelmi vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai 2012. októberig folyamatosan romlottak, ezt követően 2015. ápriliséig folyamatosan javultak. A következő két felmérés során kisebb visszaesés következett, amit 2016. októberben egy látványos (39, illetve 36 pontot meghaladó) pozícióváltozás követett. Ezzel az ágazati sorrendben

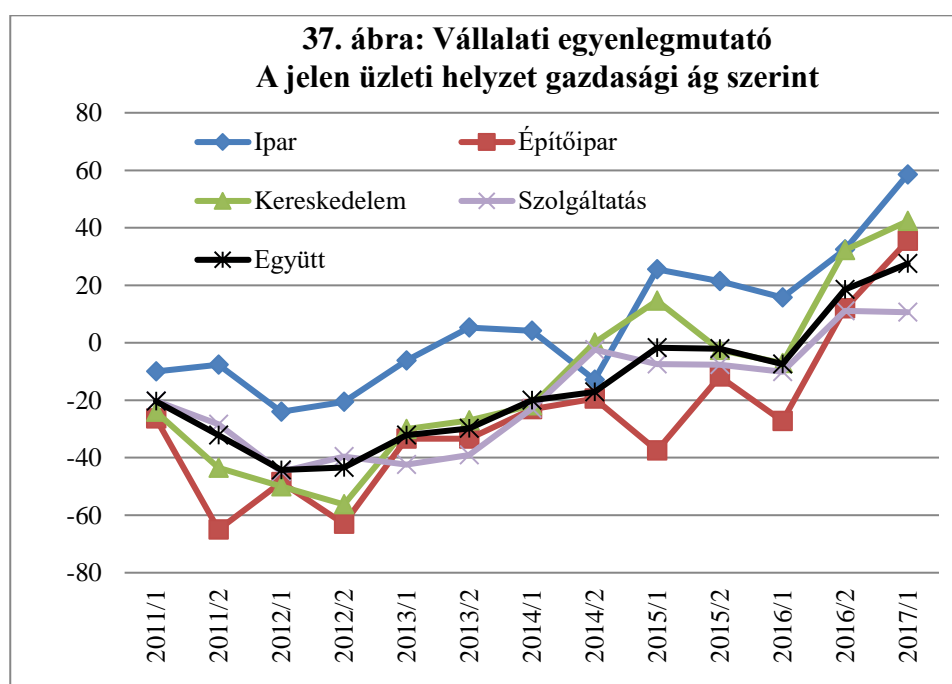
élre kerültek. A 2017. áprilisi szerényebb mértékű javuláskövetkeztében az üzleti pozíciójuk újra az ipari termelők mögött található.

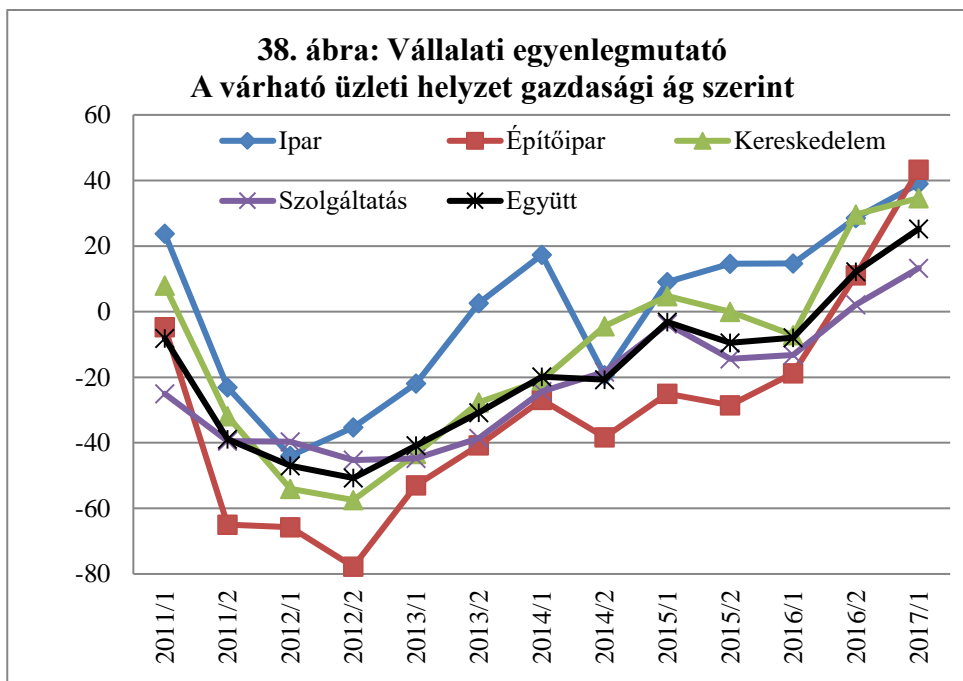

A már 2011. októberben is rossz helyzetben lévő szolgáltatók pozíciója 2013. ápriliséig lassú ütemben romlott, majd hasonlóan javult. A kedvező folyamat 2015-ben megtört, 2016. októbertől újabb pozíciójavulás figyelhető meg. Az ágazatot nem jellemezték szélsőséges változások, a „válság”-ba jutás, illetve a kilábalás csak lassan történt. Ennek eredményeként a szolgáltatás 2017. áprilisban nem csak a legrosszabb pozíciójú ágazat lett, hanem az összes vizsgált szegmens között is az utolsó.

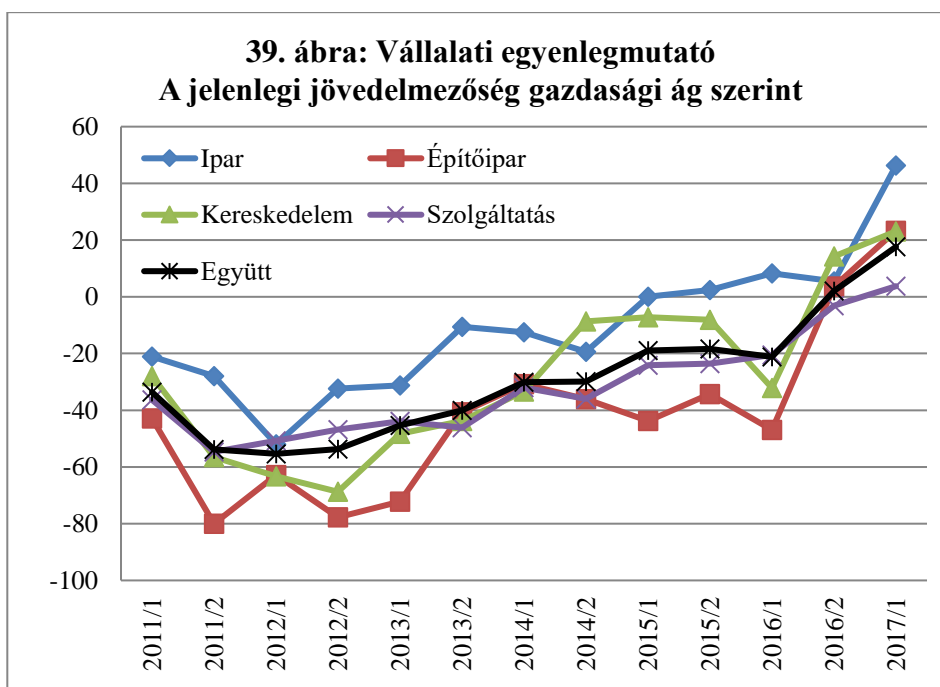
A **jelenlegi és várható üzleti helyzetet** külön-külön bemutató grafikonok (37-38. ábra) is az ágazatok közötti különbségek mérséklődését mutatták tavaly ősszel. Áprilisban a tényleges üzleti helyzet tekintetében az iparban jelentős pozitív változás következett be, míg a szolgáltatást stagnálás jellemezte. Az őszi 21 pontos eltérés áprilisban 48 pontra változott.

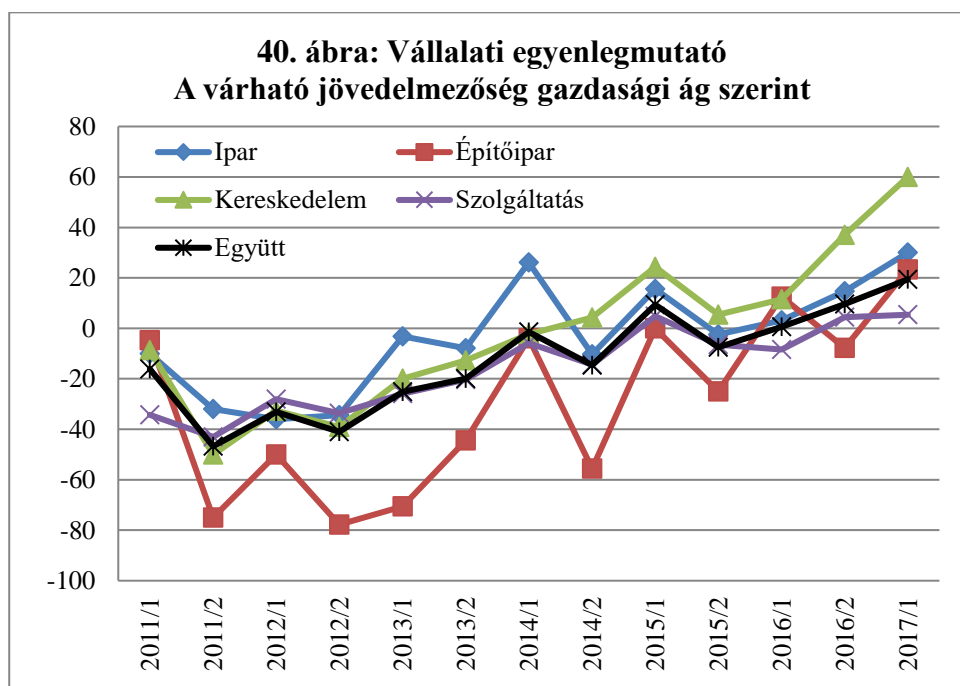

A várható üzleti helyzet tekintetében az eltérés kisebb. Az ipar és a szolgáltatás területén dolgozó várakozásai az átlaghoz közeli ütemben javultak. Ebből adódóan a szolgáltatók várakozásai nemcsak ágazati, hanem valamennyi szegmens viszonylatában is a leggyengébbek. Az ágazati sorrendben az ipar megtartotta második helyét, a várakozásainak átlagon felüli javulásával az építőipar került vezető pozícióba. A várakozásait az átlagnál kisebb mértékben javító kereskedelmi vállalkozások viszont ezúttal visszaszorultak a harmadik helyre.

Az ipar kivételével általában alacsony és romló **jövedelmezőség** (39-40. ábra) jellemezte az ágazatokat 2011. ősztől 2016. tavasz között. Tavaly októberben azonban minden megváltozott és az idén áprilisig látványosan változtak a mutatók. Tavasszal valamennyi ágazat mutatója pozitív lett, azaz a javuló jövedelmezőséggel rendelkező vállalkozások aránya meghaladja a romló jövedelmezőségű társaik arányát. Az ipari termelők 46 pontos eredménye valamennyi szegmens tekintetében is a legjobb. Egy év alatt 70 ponttal javult az építőipari cégek és 55 ponttal a kereskedők helyzete. Az így elért 23 pontos eredmény még mindig alacsony. A szolgáltatók éves szintű 24 pontos javulása azonban csak a pozitív, de még mindig nagyon gyenge eredmény (+3,7 pont) elérését jelentette.

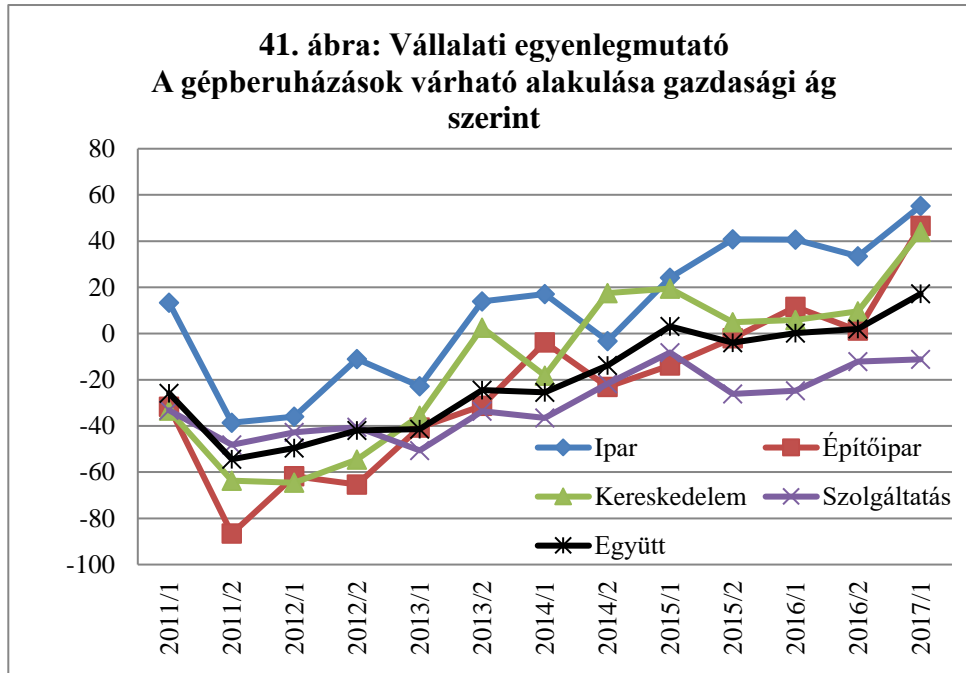

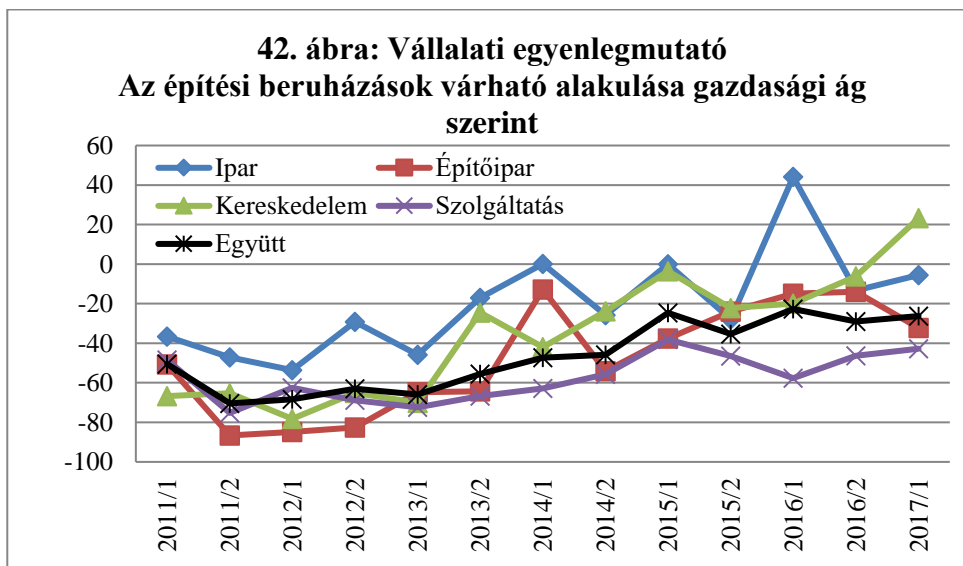
A jövedelmezőség mutatójának várható alakulásánál jól figyelhető meg a „szezonáltság”. Áprilisban már általában ismertek a következő hat hónapra vonatkozó megrendelések, a szállítási feltételek, valamint a pénzügyi és adózási feltételek is. Ugyanez októberben nem mondható el. A vállalkozások többsége legfeljebb az év végéig tudja reálisan megbecsülni a várható helyzetét, az ezt követő hónapokra a bizonytalanság, ennek megfelelően a gyengébb eredmények a jellemzőek. Az elmúlt hat évben a szezonáltság hatása két alkalommal nem érvényesült teljes körűen, 2013. és 2016. októberben 3-3 ágazatban nem romlottak, illetve 2016. áprilisban egy ágazatban nem javultak a várakozások. Idén áprilisban a vállalkozások újra a jövedelmezőség javulásával számolnak, ennek mértéke a legnagyobb létszámú ágazatban, a szolgáltatásban a legkisebb. A tavaly őszi 4,4 pontos, illetve az áprilisi 5,4 pontos eredmény még mindig nagyon alacsony, ahogy az ipar, illetve az eredményét látványosan javító építőipar eredménye sem kimagasló. Egyedül kereskedelem mutatójának 60 pontos értéke számít kiemelkedőnek, amellyel a legjobb eredményt elérő szegmensé vált.

A **gépberuházások** volumenének várható alakulása (41. ábra) vonatkozásában is az ipari vállalkozások mutatója a legmagasabb. Az előző két felmérés romló tendenciája áprilisban megváltozott, a 21,8 pontos javulással elért 55,3 pontos érték az ágazatok összehasonlításban továbbra is a legmagasabb. Az előző felméréshez képest az építőipari és a kereskedelmi vállalkozások következő hat hónapra vonatkozó tervei javultak a legnagyobb mértékben. A 40 pont feletti mutatóval megközelítették az ipart, így elmondható, hogy ezekhez az ágazatokhoz tartozó vállalkozások jelentős száma versenyképességének javítását tervezi. Sajnos nem mondható el ez a legnagyobb létszámú ágazatról. Kismértékben javultak ugyan a szolgáltatást végzők gépbeszerzési

szándékai, a -11,1 pontos eredmény jelzi, hogy a csoport versenyképességének további romlása várható.

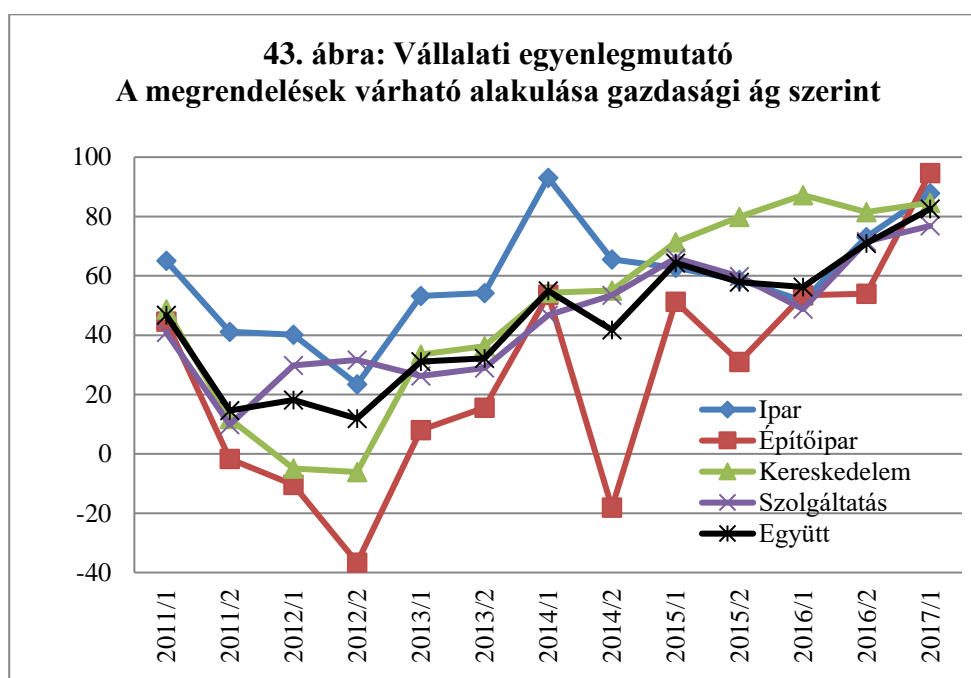

Továbbra is nagyon alacsony szinten áll az **építési beruházások** volumenének (42. ábra) következő hat hónapban várható alakulását jelző mutató értéke. A -26,2 pontos átlag, a szolgáltatások -42,8 pontos és az építőipar -32,2 pontos eredménye szerint a vállalkozások többsége csökkenő volumenben, vagy egyáltalán nem tervez új építési és rekonstrukciós munkát.

Az ipari ágazat tavaly áprilisi kimagasló ingatlanfejlesztési célkitűzési csupán átmenetiek voltak, azóta újra a negatív sávban található. A legjobb, és egyedülként pozitív eredménnyel a kereskedelmi vállalkozók rendelkeznek, akik már harmadik alkalommal

számolnak be javuló tervekről. Szembe tűnő továbbra, hogy az építőipari megrendelések növekedése miatt az ágazat a saját ingatlanainak fejlesztésére csak kisebb kapacitások lekötését tervezi. A mutató értékének 18,2 pontos csökkenése ezzel magyarázható.

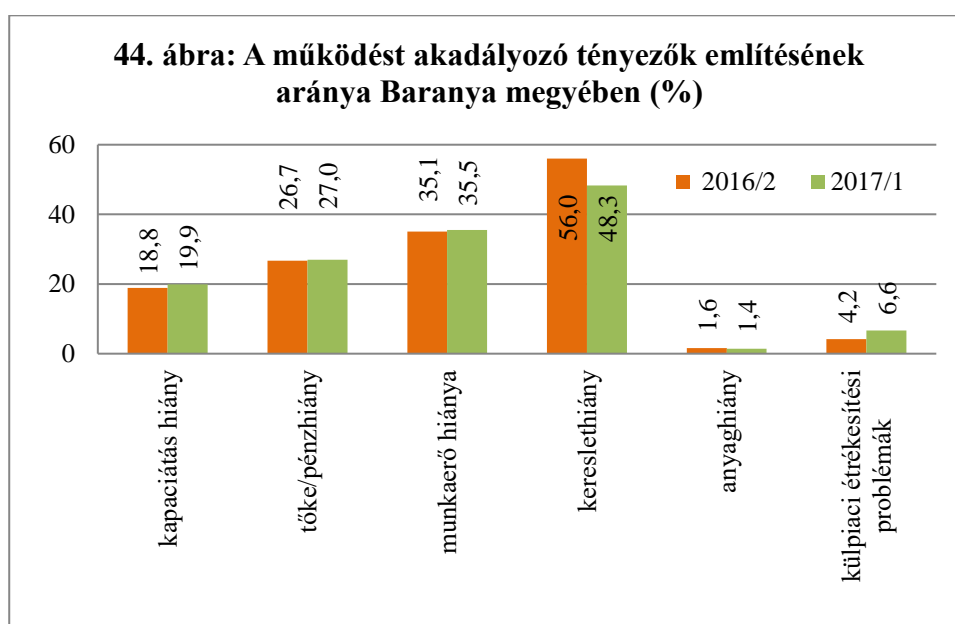

Valamennyi ágazatban kedvezőek a megrendelések volumenével kapcsolatos várakozások. Tavaly októberhez képest minden ágazatban kedvezőbb eredmények születtek. Az ágazatokra is kiterjedő – 2011. április óta készülő részletes – elemzés szerint az időszak első részében – egy kivétellel – mindig az ipari vállalkozások várakozásai voltak a legjobbak. Utána két éven keresztül a kereskedelem vette át a vezető szerepet. Ezzel szemben valamennyi őszi felméréskor (a kevés téli munkát biztosító nagyberuházás miatt) és háromszor tavasszal is az építőipari megrendelések várható volumene volt a legalacsonyabb. Négy alkalommal, köztük az idei felméréskor is a szolgáltatás területe szerepelt gyengében. A korábbi eredmények alapján meglepetés az építőipari vállalkozások áprilisi 94,6 pontos eredménye, amellyel az ágazatok között az első. A többi szegmens közül is csak a közép- és nagyvállalatok érték el jobb eredményt.

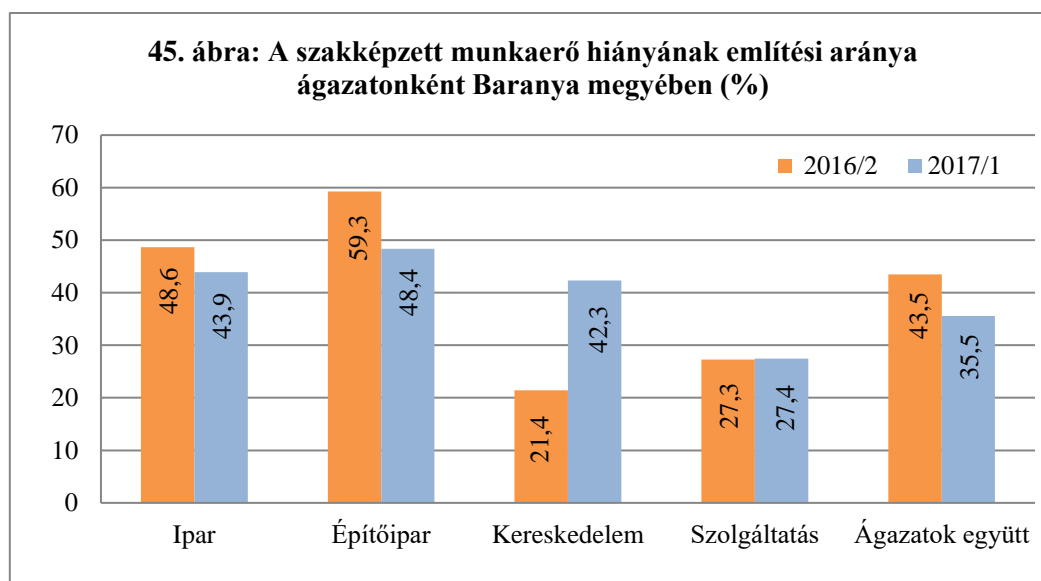
Összességében megállapítható, hogy a különböző ágazatok helyzete és várakozásai közötti eltérések az áprilisi felméréskor újra csökkentek. Továbbra is a kereskedelmi vállalkozások pozíciói voltak a legjobbak, őket az októberi felméréshez hasonlóan az ipari vállalkozások követik. Az építőipar látványos fejlődéssel felzárkózott az előző két ágazathoz. Nemcsak az ágazati viszonylatban, hanem valamennyi megfigyelt csoport esetében is a szolgáltatások helyzete a legrosszabb. Annak ellenére, hogy valamennyi mutatója jobb volt, mint tavaly októberben, ágazati viszonylatban minden mutatója, valamennyi csoport viszonylatában pedig egy részmutató – az építési beruházások volumenének várható alakulása kivételével – az utolsó pozíciót foglalja el. Mivel ez csoport rendelkezik a legnagyobb létszámmal, még mindig a megye gazdaságának labilis helyzetéről szólhatunk.

III. Egyéb, a működést akadályozó tényezők

Az adatfelvétel lehetővé teszi a vállalkozások üzleti tevékenységét akadályozó tényezők vizsgálatát is (44. ábra). Az okok közül kiemelkedik a fizetőképes kereslet hiánya. A 2016. októberi arány (56,0 %), 2017. áprilisban már jelentősebb mértékben (48,3 %-ra) csökkent. A változás iránya összhangban van a tényleges értékesítés, valamint a következő hat hónapra vonatkozó rendelésállomány növekedésével. Az arányok 50 % feletti, illetve ahhoz közeli értéke alapján megállapítható, hogy a javuló eredmények még mindig nem jelentenek jó pozíciókat. A kereslet hiánya az építőipari, az ipari és a kereskedelmi ágazatban az átlagnál alacsonyabb, a szolgáltatás területén magasabb.

Alig érzékelhető mértékben emelkedett a kapacitáshiány, valamint a tőke- és pénzhiány, valamint a szakképzett munkaerő hiánya. Utóbbi továbbra is a második legsúlyosabb probléma. A külpiaai értékesítési problémák alacsony – 6 % körüli – aránya a Baranya megyei gazdaság gyenge versenyképességéből adódik. A vállalkozások többsége olyan hátrányban van, hogy a külpiacon nem képes megjelenni. Az anyaghiány 1 %-os értéke (3 említés) már nem számottevő.

Kiemelten érdemes foglalkozni a szakképzett munkaerő hiányának kérdésével. A felmérés alapján 2017. áprilisban 8 %-pontos csökkenést a munkaerőhiány tavaly októberhez viszonyítva. Az ágazati arányok jelentős eltérést mutatnak, és a változás mértéke is számottevő (45. ábra). Az ipar területén közel 5, az építőiparban több mint 10 %-pontos csökkenést a munkaerőhiány. A kereskedelemben közel duplájára emelkedett az arány, ezzel az ipar és az építőipar helyzetéhez hasonló szintre került. A szolgáltatások területén a mutató értéke alig változott, a 27,4 %-os értéke az ágazati összehasonlításban a legkedvezőbb.

A munkaerőhiány növekedését többek között

- a tanulólétszám csökkenése,
- az igényektől még mindig eltérő oktatási és képzési struktúra,
- a lemorzsolódás és
- az elvándorlás okozza.

A demográfiai és oktatási folyamatok módosításának hatásai csak több év, illetve évtized múlva érzékelhetők, ezért a megye gazdaságának versenyképessége tovább romolhat.

IV. Összefoglalás

A 2017. áprilisban lebonyolított konjunktúra felmérés során 211 értékelhető vélemény érkezett. Az ezek alapján készített összesített és részmutatók többsége pozitív változásokról szól. Az eredmények egy része mindig gyenge és főleg bizonytalan helyzetet jelez. A Baranya megyei összesített konjunktúramutató 34,86 pontos értéke a konjunktúraelemzés közel húsz éves történetének legjobb eredménye. Ennek ellenére a megye leszakadása az országos átlagtól még mindig közel 12 pont.

Javult a vállalkozások jelenlegi és várható üzleti helyzete, így nemcsak a gazdaság egészére vonatkozó mutató értéke, hanem az összes – ágazatok, létszám szerint és export

részarány alapján képzett – csoport a „fellendülés” szakaszba jutott. A három legnépesebb csoport, a csak hazai piacokon értékesítők, a mikro vállalkozások és szolgáltatók eredménye a legalacsonyabb. A mutatóik +20 pont alatti értéke jelzi, hogy még mindig magas a rossz vagy romló üzleti helyzettel rendelkezők aránya, akiknek várakozásai is alacsonyak. A legrosszabb helyzetben lévőket azért kell kiemelni, mert ők nemcsak a válaszadók, hanem a megyei gazdasági szereplőinek is a döntő többségét képviselik. Ebből adódóan Baranya megye vállalkozásainak zöme még mindig nehéz körülmények között működik, valódi fellendülésről és egyre szélesedő üzleti sikerekről még nem lehet beszámolni.

Az egyes részterületek vizsgálata esetenként súlyos problémákat vet fel. Ilyen a vállalkozások alacsony, bár az utóbbi években javuló jövedelmezősége, valamint a beruházások várható volumenének alacsony szintje, ami a versenyképesség javulását nehezíti.

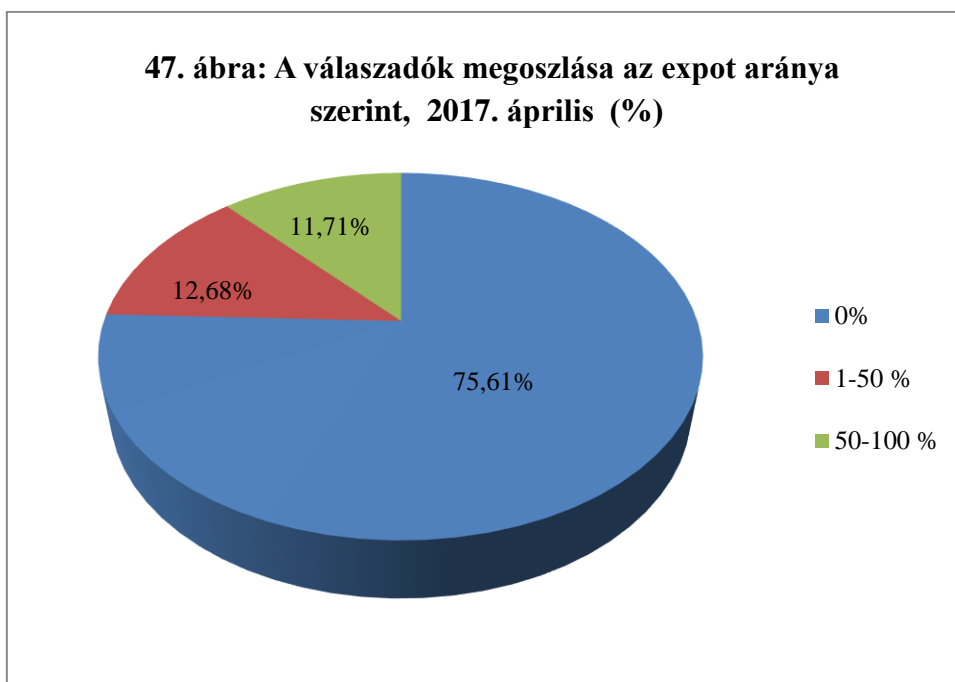
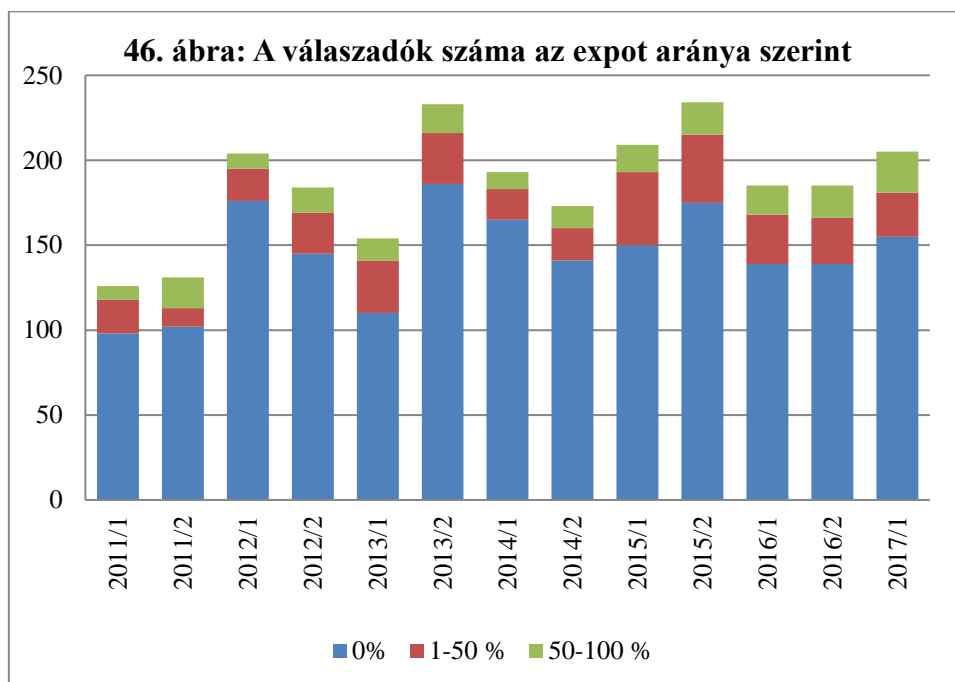
Szintén súlyos problémákat vetnek fel a vállalatok üzleti tevékenységét akadályozó különböző tényezők. Ezek közül ki kell emelni a fizetőképes kereslet, valamint a szakképzett munkaerő hiányát.

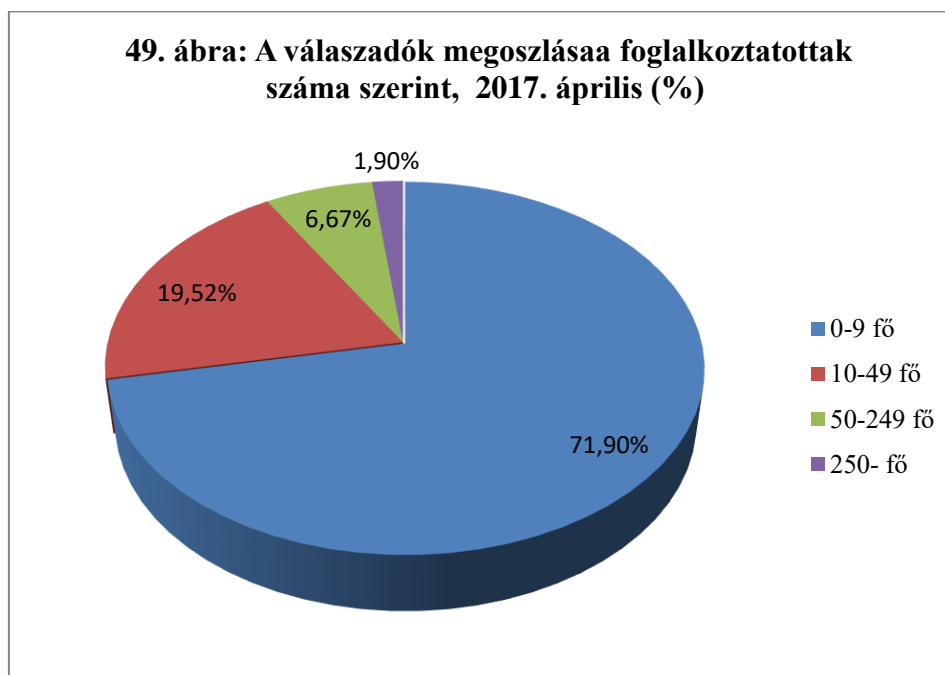
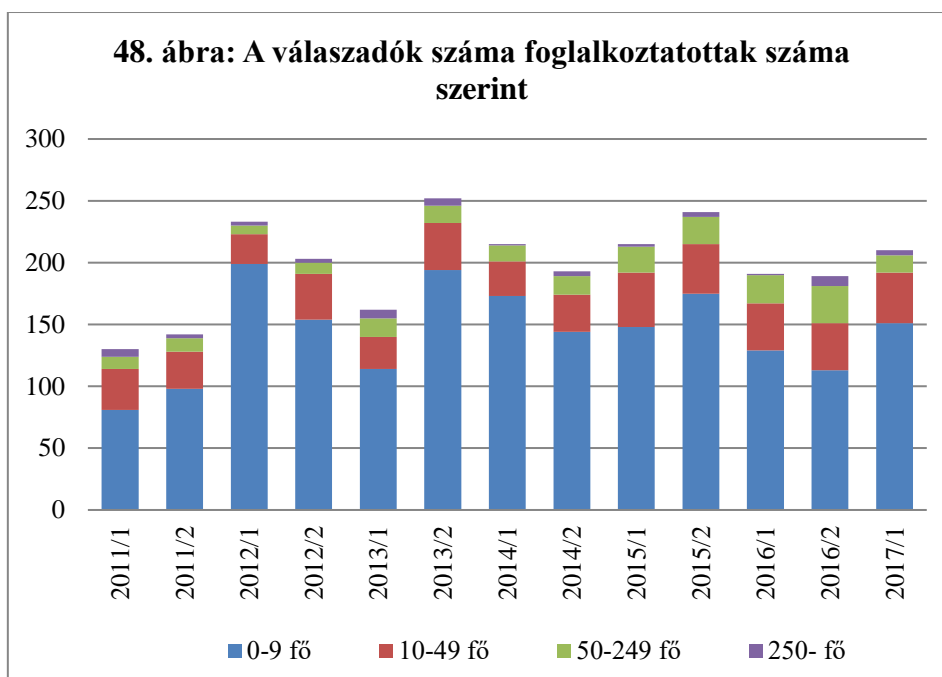
A Baranya megyei konjunktúramutatók többségének elmúlt félévi pozitív változása ellenére a vállalkozások helyzete még mindig rossz. A negatívumok magas száma a megyei gazdaság gyengeségére és a fejlődés veszélyeire hívják fel a figyelmet.

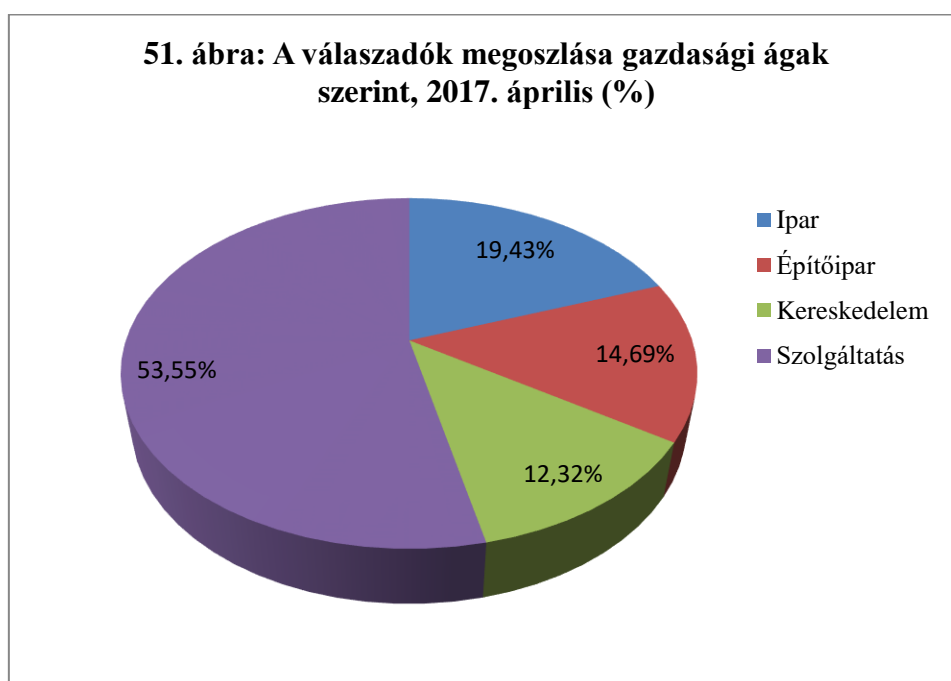
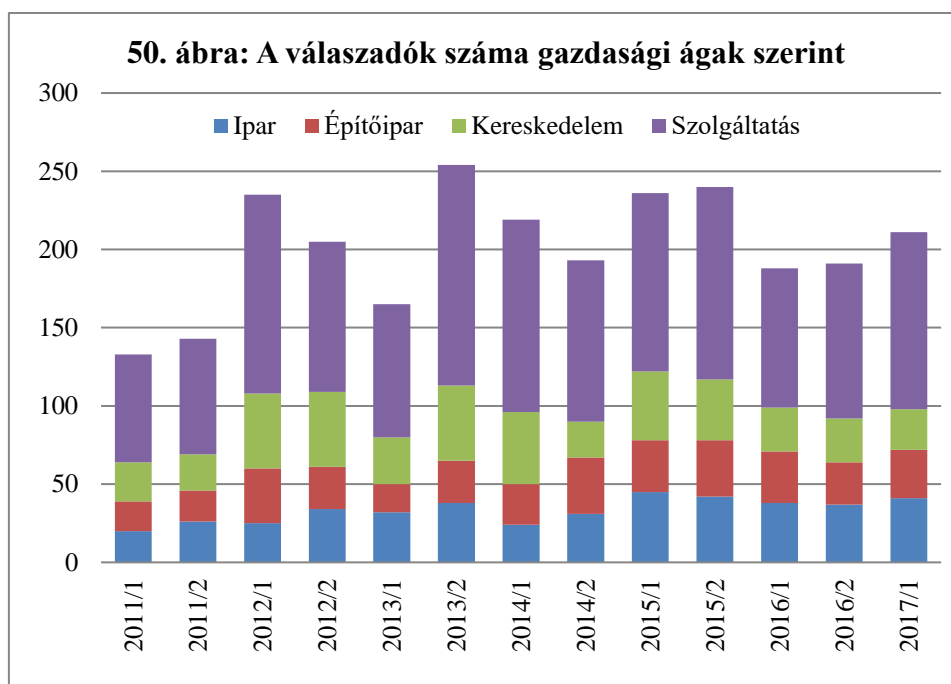
V. Függelék

1. A válaszadók összetétele

A Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara minden alkalommal a regisztrált vállalkozások körében hirdeti meg a konjunktúra felmérést. A részvétel önkéntes, a kérdéseket tartalmazó adatlap kitöltése on-line módon történik. A beérkezett adatlapok titkosak, azokról csak összesítések és nyilvános elemzések készülnek. A válaszadók számát és összetételét a következő grafikonok mutatják.

Az elemzés rávilágított arra, hogy az exporttal nem rendelkezők, a mikro vállalkozások valamint a szolgáltatás területén működők helyzete a leghátrányosabb. A három legnagyobb létszámmal rendelkező csoport között jelentős az átfedés mértéke. A csak belföldön értékesítők 85,2 %-a mikro vállalkozás és 61,9 %-a a szolgáltatás területén dolgozik. A mikro vállalkozások 87,4 %-ának nincs exportja és 61,6 %-a szolgáltató. A szolgáltatás területén működő vállalkozások 85,0 %-a nem exportál és 82,3 %-a mikro vállalkozás. Az összes vállalkozás 39,8 % -a mindhárom csoportnak tagja.

Az önkéntesség miatt a vizsgálatban résztvevők száma és összetétele állandóan változik. Ez önmagában is változását indukálhatja. A 2017. áprilisi felmérés szerinti összetétel számottevően csak a vállalati méret tekintetében befolyásolta az eredményeket. A 2015. októberi és a 2016. áprilisi összetételéhez viszonyított változás hatását az alábbi táblázat tartalmazza:

1. tábla: A megyei összesített konjunktúramutató változásának okai a különböző csoportok esetén (%)

Viszonylat	A változás oka	Exportarány	Létszám	Ágazat
		szerinti csoportok esetében		
2017/1 és 2016/1	összetétel változása	-0,72	-7,27	-6,66
	mutató értékének javulása	100,72	107,27	106,66
2017/1 és 2016/2	összetétel változása	-1,24	-59,76	-4,76
	mutató értékének javulása	101,24	159,76	104,76

Az exportarány szerinti csoportok részarányában sem az egy évvel, sem fél évvel korábbihoz viszonyítva nem történt lényeges változás. Mindkét esetben a csak hazai piacokon értékesítők és az 50 % feletti exportarányal rendelkezők aránya kis mértékben emelkedett, az 50 % alatti exportarányal rendelkezőké pedig csökkent, változatlan részmutatók esetén éves viszonylatban 0,72 %-ban, féléves viszonylatban 1,24 %-kal kisebb arányban emelkedett volna. Változatlan összetétel esetében az összesített konjunktúramutató ugyanennyivel nagyobb mértékben emelkedett volna. Az eltérés mértéke elhanyagolható.

Nagyobb eltérés figyelhető meg az ágazati arányok változása miatt. Éves viszonylatban csökkent az ipari és az építőipari vállalkozások, féléves szinten a kereskedelmi vállalkozások részaránya. Mindkét viszonylatban a szolgáltatásban dolgozók aránya emelkedett. Változatlan összetétel esetén – a szolgáltatás lényegesen alacsonyabb mutatója miatt – az összesített konjunktúramutató növekedése éves összehasonlításban 6,66 %-kal, féléves viszonylatban 4,76 %-kal magasabb lett volna. A mutató értékének a növekedését az ágazati összehasonlításban is a részmutatók értékének növekedéséből adódik.

A legnagyobb mértékű változás a vállalati méret szerinti csoportok arányának változásából következett. A legalacsonyabb mutatóval rendelkező mikro vállalkozások részaránya éves viszonylatban több mint 4%-kal, féléves időtávlatban 12 %-kal emelkedett. A kis- és nagyvállalatok részaránya kismértékben emelkedett, majd csökkent, a középvállalkozások részaránya viszont 6, illetve 9 %-kal volt alacsonyabb. Mivel a mikro vállalkozások mutatója a legalacsonyabb, változatlan összetétel mellett éves

viszonylatban 7,27 %-kal, féléves összehasonlításban közel 60 %-kal nagyobb mértékű növekedés keletkezett volna. Az utóbbi adat mértéke már olyan magas, hogy a tényleges javulást torzítja.

2. Ábrajegyzék:

1. ábra: Az összesített konjunktúramutató alakulása
2. ábra: A szezonális-mentes összesített konjunktúramutató alakulása
3. ábra: Az összesített konjunktúramutató és alkotóelemeinek az alakulása Baranya megyében
4. ábra: A jelenlegi és a várható üzleti helyzet alakulása Baranya megyében 2009-2017
5. Ábra: A megfigyelt csoportok jelenlegi és várható üzleti helyzete Baranya megyében, 2017. április
6. ábra: A vállalkozások jövedelmezőségének alakulása
7. ábra: A vállalkozások értékesítésének alakulása az elmúlt hat hónapban
8. ábra: A vállalkozások kapacitáskihasználásának és foglalkoztatott létszámának várható alakulása
9. ábra: Az összesített konjunktúramutató az export aránya szerinti bontásban
10. ábra: Az exporttal nem rendelkező Baranya megyei vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2011-2017
11. ábra: Az 1-50 % export részaránnyal rendelkező Baranya megyei vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2011-2017
12. ábra: Az 50 % feletti export részaránnyal rendelkező Baranya megyei vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2011-2017
13. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A jelen üzleti helyzet a vállalkozás exportértékesítésének aránya szerint
14. ábra: Vállalati egyenlegmutató ; A várható üzleti helyzet a vállalkozás exportértékesítésének aránya szerint
15. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A jelenlegi jövedelmezőség a vállalkozás exportértékesítésének aránya szerint
16. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A várható jövedelmezőség a vállalkozás exportértékesítésének aránya szerint
17. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A gépberuházások várható alakulása a vállalkozás exportértékesítésének aránya szerint
18. ábra: Vállalati egyenlegmutató; Az építési beruházások várható alakulása a vállalkozás exportértékesítésének aránya szerint
19. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A megrendelések várható alakulása a vállalkozás exportértékesítésének aránya szerint

20. ábra: Az összesített konjunktúramutató a foglalkoztatottak száma szerinti bontásban
21. ábra: A Baranya megyei mikro vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2011-2017
22. ábra: A Baranya megyei kisvállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2011-2017
23. ábra: A Baranya megyei középvállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2012-2017
24. ábra: A Baranya megyei nagyvállalatok jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2011-2017
25. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A jelen üzleti helyzet a vállalkozás létszáma szerint
26. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A várható üzleti helyzet a vállalkozás létszáma szerint
27. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A jelenlegi jövedelmezőség a vállalkozás létszáma szerint
28. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A várható jövedelmezőség a vállalkozás létszáma szerint
29. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A gépberuházások várható alakulása a vállalkozás létszáma szerint
30. ábra: Vállalati egyenlegmutató; Az építési beruházások várható alakulása a vállalkozás létszáma szerint
31. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A megrendelések várható alakulása a vállalkozás létszáma szerint
32. ábra: Az összesített konjunktúramutató ágazatok szerinti bontásban
33. ábra: A Baranya megyei ipari vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2012-2017
34. ábra: A Baranya megyei építőipari vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2012-2017
35. ábra: A Baranya megyei kereskedelmi vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2012-2017
36. ábra: A Baranya megyei szolgáltatási vállalkozások jelenlegi és a várható üzleti helyzetének alakulása, 2012-2017
37. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A jelen üzleti helyzet gazdasági ág szerint
38. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A várható üzleti helyzet gazdasági ág szerint
39. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A jelenlegi jövedelmezőség gazdasági ág szerint

- 40. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A várható jövedelmezőség gazdasági ág szerint
- 41. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A gépberuházások várható alakulása gazdasági ág szerint
- 42. ábra: Vállalati egyenlegmutató; Az építési beruházások várható alakulása gazdasági ág szerint
- 43. ábra: Vállalati egyenlegmutató; A megrendelések várható alakulása gazdasági ág szerint
- 44. ábra: A működést akadályozó tényezők említésének aránya Baranya megyében (%)
- 45. ábra: A szakképzett munkaerő hiányának említési aránya ágazatonként Baranya megyében (%)
- 46. ábra: A válaszadók száma az export aránya szerint
- 47. ábra: A válaszadók megoszlása az export aránya szerint, 2017. április (%)
- 48. ábra: A válaszadók száma foglalkoztatottak száma szerint
- 49. ábra: A válaszadók megoszlása foglalkoztatottak száma szerint, 2017. április (%)
- 50. ábra: A válaszadók megoszlása gazdasági ágak szerint
- 51. ábra: A válaszadók megoszlása gazdasági ágak szerint, 2017. április (%)